

2010 m. vasario 5 d., penktadienis

Nr. 5 (881) | Kaina 2,50 Lt

D a i l é | M u z i k a | T e a t r a s | K i n a s | F o t o g r a f i j a

3

Dar kartą apie „Krantinės arką“

4

Šiuolaikinis japonų teatras Vilniuje

5

Zygmunto Baumano vertybių švytuoklė

Apie Halinę Kairiukštytę-Jacinienę

8

Nauji filmai – „Viskas ore!“

9

Krėsle prie televizoriaus

Ričardas Povilas Vaitiekūnas. „Žmogus žiūri po lova“. 1977 m.

Kiekvieną kartą reikia gimti iš naujo

Tapytojų Ričardą Povilą Vaitiekūnų kalbina Kęstutis Šapoka

Ruošiatės didžiulei apžvalginei parodai Nacionalinėje dailės galerijoje ir, kaip sakėte, atliekate savotišką kūrinių auditą. Ar su kai kuriais savo darbais susitinkate po daugelio metų? Kokie jausmai, koks santykis su kūriniais?

Dar jū visų nesusitikau. Ketinu susitikti, rašausi, kur ką atsimenu, kur ką galiu rasti. Vis galvoju, ar kurio nors kūrinio reikės, ar ne, ar jis ką nors pakels parodoje? Dažniausiai atsitinka taip, kad kai pamatau, gailiuosi, kad nesunaikinai, paleidau „invalidais“ į pasaulį, o dabar jie jau gyvena savarankiškai, nuo manęs nebeprisklausantį gyvenimą. Ir aš neturiu jokių pretenzių. Yra kiti žmonės, jų savininkai, su jais elgiasi kaip nori, ir man nebesvarbu, ar tuos kūrinius parduos, pragers, padovanos. Bet pats nusiviliu daž-

nai. Galvoju – ir kam aš jį išleidau. O nupirkti aš jų nepajégiau, kad galėčiau sunaikinti... Antanas Gudaitis kartą sako – „reikia naikinti, kiek sudeginau piešinių... arba reikia užtept ant viršaus, – sako, – nusizūriu kokį ir supartalinu atsinešęs.“ Taip yra su tais paveikslais.

Kai kuriuos savo darbus imdavau į parodas nuolat. Pas Noreiką yra pora darbų, Karčiauskas turi. Kitų jau nepasicksiu, tų, kuriuos miebai pasiskolinčiai parodai ir kurie dirba mano, o gal ir, tikiuosi, Lietuvos ambasadoriais kur nors užsienyje... įdarbinti ir algos negauna.

Vienu žodžiu, paveikslai pradedā gyventi savo gyvenimą ir jei jie sukurti tikėjime, meilėje, o paskui protas nužudė tą meilę, tai juose ta escencija likusi – ir meilės, ir tiesos. O menininkas jų gali netekti. Kaž-

kur rašiau apie Stankų [Algimantas Julijonas Stankevičius], kad mirtis, ta bestija, menininką nugalabija, o paveikslai lieka.

Vis dėlto senis Gudaitis daug gražių dalykų pasakydavo – „paveikslą gali parduoti, padovanoti, bet to išgyvenimo, kurį patyreči jį darydamas, nevarduos“. Tų išgyvenimų, prisiminimų negali niekam parduoti. Ka jautei, matei, jdėjai, o kiti pamato ir visai kitaip suprantą. Keisti dalykai. Paviekslą parduodi, o jis tau lieka. Tai ką tada žmogus išgyja? Paviekslą, santykį su žmonėmis?

Jūsų parodinis gyvenimas pastaruoju metu yra susijęs su Olandija, o Lietuvoje nuolat būnate tai Vil-

NUKELTA | 6 PSL.

Eugenijus Karpavičius

(1953–2010)

Sausio 26-ąjį netekome vieno žymiausių Lietuvos knygos dailininkų Eugenijaus Karpavičiaus. Per nepelnytai trumpą gyvenimą jis apipavidalino daugiau kaip 300 įvairių žanrų knygų – meno ir fotoalbumų, katalogų, poezijos, esė knygų, vadovelių, mokslių leidinių. Jo apipavidalintos knygos nuolat buvo vertinamos premijomis Lietuvos ir tarptautiniuose knygos meno konkursuose, tarptautinėse knygų mugėse eksponuojamos nacionaliniam Lietuvos leidėjų asociacijos, atskirų Lietuvos leidyklų bei Pasaulio gražiausių knygų konkurso stenduose.

Eugenijus Karpavičius 1973–1978 m. mokėsi Valstybiname dailės institute (dabar Vilniaus dailės akademija), dirbo „Mokslo“, „Baltų lankų“ ir Dailininkų sajungos *art-seria* leidyklose, Nacionaliniame muziejuje, 2001 m. įkūrė savo leidyklą. Jis buvo Lietuvos dailininkų sajungos narys (nuo 1984-ųjų) ir Lietuvos fotomenininkų sajungos narys (nuo 2005-ųjų).

Valstybiname dailės institute Eugenijus studijavo dizainą, todėl ankstyvoji jo kūryba susijusi su grafiniu dizainu, konkrečiai su teatro plakatais. Jis dalyvavo tarptautinėse plakatų trienalėse ir biennalese Lahti (Suomija), Varšuvoje (Lenkija), Brno (Čekija) bei parodose JAV, Japonijoje, Vokietijoje. 1984 m. Baltijos šalių plakatų trienalėje Taline (Estija) buvo apdovanotas *Grand Prix* už plakatų kolekciją Panėvėžio dramos teatrui, o 1990 m. dailininko kūryba buvo pristatyta Japonijos grafinių dizaino žurnale „IDEA“.

Knygos kompozicijos ir maketais pagrindų Karpavičius sėmėsi prof. Alberto Gursko paskaitose,

K. STOŠKAUS NUOTR.

kurias pastarasis skaitė gržęs iš stažuotės Leipcigo aukštojoje grafikos ir meninio knygų apipavidalinimo mokykloje, nes 8-ojo dešimtmečio VDI studijų programoje knygos menas buvo grafikų prerogatyva ir dizaineriai su šia sritimi susidurdo mažai. Rintą profesinį požiūrį į knygos meną E. Karpavičius suformavo dirbdamas „Mokslo“ leidykloje (1982–1992) bei savarankiškai analizuodamas tipografijos klasikų ir šiuolaikių knygos meno teore-

tikų veikalus. Didelis postūmuis profesinėje srityje jam buvo Atviros Lietuvos fondo rengtos išvykos į Frankfurto knygų mugę (1995–1997). Tačiau išskirtinis E. Karpavičius, kaip profesionalaus knygos menininko, bruožas buvo nuolatinis savarankiškas domėjimasis knygos meno ir spaudos naujovėmis.

Naują požiūrį į tipografinį knygos dizainą Lietuvos knygos mene ženklinė dešimtajame dešimtmetyje E. Karpavičius apipavidalintos

lis Parskis – žymus rašytojas, neseinai išleidęs naujausią savo knygą, šalia – jo gerbėja Marta. Ji dvejoja, ar išsiduoti, kad atpažino autorių, ir išsitraukti iš rankinės jo knygą, ar apsimesti, kad tas žmogus jai viškai svetimas.

Tai vidinių monologų kupinas spektaklis, leidžiantis žiūrovui klaidžioti herojų minčių labirintais. Jame susipynę pokštai, samojai ir rimtos mintys daro ši spektaklį lengvą, bet kartu užburia savo įtaiga.

Pjesės autorė – prancūzų aktorė, prozininkė, filmų scenaristė ir dramaturgė Yasmina Reza. Jos kūriniai išversti į trisdešimt penkias pasaulio kalbas, pjesės vaidinamos viso pasaulio teatruose. Ji pati savo kūrybą apibūdina kaip tam tikrą tragedijos ir komedijos sintezę, taip siekdama apibrėžti visiškai naujā, šiuolaikinės visuomenės iššūkius atspindintį žanrą.

„Reza dramaturgija – tai lengvas intelektualus teatras. Ji į teatrą sugražino ištisą kartą žmonių, kuriems rimtos dramos atrodė per ilgos ir dažnai nuobodžios, o lengvos komedijos – per banalios.“ (Sheridan Morley, „The Spectator“)

TEATRO „MENS PUBLICA“ INF.

Premjeros

„Atsitiktinis žmogus“ Rusų dramos teatre

2010 m. vasario 5, 6 d. 19 val. Lietuvos rusų dramos teatre vyks spektaklio „Atsitiktinis žmogus“ premjera. Režisierius Jonas Vaitkus, vaidina Arvydas Dapšys ir Goda Piktytė, scenografe Vilma Galeckaitė-Dabkienė, kostiumų dailininkė Diana Lozoraitienė.

Spektaklio „Atsitiktinis žmogus“ veiksmas vyksta traukinio kupė. Du nepažįstami keleiviai vyksta iš Paryžiaus į Frankfurtą. Vienas jų – Po-

Nauji leidiniai

Muzikos kalendorius

Pirmosiomis šių metų sausio dienomis skaitytujos pasiekė jau 20-as kasmetinis muzikos kalendorius, kurį nuo pat Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo rengia muzikologas Vaclovas Juodpusis, sukaupęs turtinę faktinės medžiagos arsenala. Šiųmetis kalendorius, kurį išleido Lietuvos muzikų rėmimo fondas, spausdino UAB Logotipas (meniskai apipavidalino dailininkai Dalia ir Romas Dubonai), kaip niekad gausiai iliustruotas – beveik 90 nuotraukų, piešinių reprodukcijų, o viršelį puoslia M.K. Čiurlionio Preliudas (Vyčio preliudas), tapytas 1909 metais. Praturtėjo ir kalendorius apimtis – jis yra 176 puslapių.

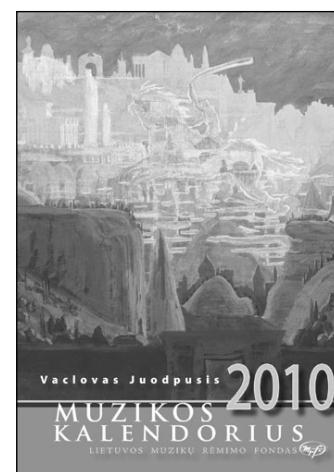
Faktologinę medžiagą, kuri primeina muzikų gimimo ar mirties datas, muzikos kūrinių atlikimo premjeras, turtina straipsniai apie Amžinybėn iščiujus muzikus Jeronimą Žitkevičių, Leonidą Murašką, Ramutę Balčiūną, Jurgį Gaižauską, Marceliną Slipkų, Valentiną Bagdoną, Chaimą Potašinską, Slavą Žiemelytę, taip pat apie Lietuvos muzikinių gyvenimui daug nusipelniusi

„Baltų lankų“ leidyklos knygos. Dailininkas rėmėsi klasikinių naujosios tipografijos principais – patogus formatas, aiški architektonika, atitinkanti knygos paskirtį ir adresatą, lengvai skaitomas šriftas, racionaliai sukomponuotos iliustracijos ir moksliiniai priedai. Kickviena jo apipavidalinta knyga turi aiškų scenarijų (prologą, dėstymą, epilogą), paremtą prasminiais ir meniniiais akcentais, ritminėmis paužėmis. Tačiau svarbiausia, kad dailininkas ne tik profesionaliai suvokė knygų makedavimo meno specifiką, bet ir turėjo išgamtą knygos kultūros jausmą. E. Karpavičius labai atsakingai vertino knygos sudarymo procesą ir buvo daugelio apipavidalintų knygų sudarymo bendrautoris (pvz., „Antanas Mončys“, „Feliksas Jakubauskas“, „Stanisław Filibert Flory. 1858–1915“, „Pažaislis. Menas ir istorija“, „Vilnius. Baroko miestas“, A. Kunčiaus „Vilnius. 1960–1970“, M. Sakalausko „Vilnius nuo aukštumų“ bei daugeliu kitų). Būtent šio tipo knygose išryškėjo kertiniai E. Karpavičiaus kūrybos principai.

Prisiaupus neigvendintų idėjų, dirbant ar bendradarbiaujant įvairose leidyklose, 2001 m. dailininkas išteigė savo „E. Karpavičiaus leidyklą“. Pirmoji šios leidyklos knyga – „Jan Bulhak. Vilniaus barokas“ (2003). Iki 2009 m., kol sunki liga palaužė dailininką, jis spėjo parangiti ir išleisti kelionių mokslių ir architektūros fotografijų leidinių – „Vilnius. Baroko miestas“ (sudarytoja Giedrė Mickūnaitė, 2006), Algimanto Kunčiaus „Vilnius. 1960–1970“ (2007), Mečislovo Sakalausko „Vilnius nuo aukštumų“ (2008) ir kt.

Liko neigvendinti sumanymai... Liko šeima. Likome mes – jo draugai, kolegos... Lietuvos knygos menas neteko labai daug. Būna nepakeiciamų žmonių. Vienas jų – Eugenijus Karpavičius. Mūsų Au-gutis...

DANUTĖ ZOVIENĖ

ju nebūtų buvę. Tikiuosi, kad kickvienas, kas į rankas paims šį leidinį, galės atgaivinti Lietuvos muzikinį gyvenimo įvairiausius vingius, kurie puošia ir turtina mūsų šalies muzikinę kultūrą. Nors daug kas prasideda siandien, bet viso to pamatas yra garbinga ir turtinė praktitis, kurią kiekvienas turėtume matyti, jausti, o nenubraukti. Taip pat tikiuosi, kad ir Lietuvos regionų muzikinės kultūros puoselėtojai Kalendoriuje ras savų asmenybių, kurios neturėtų pasimesti istorijos verpetuose..."

Turtinė 2010 m. muzikos kalendorius pavardžių rodyklė padeda surasti reikiama personaliją, o viršelyje jau primenamai šimtmečiai, kuriuos minėsime kita metais. Tai maža, talpi muzikos enciklopedija, kuri gali talkinti muzikos mokyjams, bibliotekoms, kultūros centrams, kurie rengia įvairiausius muzikos renginius.

Besidomintys 2010 metų muzikos kalendoriumi gali kreiptis į Lietuvos muzikų rėmimo fondą (Bernardinų g. 8/8, Vilnius, tel. 8 52613171) arba į Stasio Vainiūno namus (A. Goštauto g. 2–41, Vilnius, tel. 8 699 90035).

LMRF INF.

Apie vamzdžius

Kodėl reikia išsaugoti Vlado Urbanavičiaus „Krantinės arką“

Agnė Narušytė

Aną savaitę užšalo mano vamzdžis. Tiksliau – ne vamzdžis, o juo tekančios vanduo. Kaip visada, pa-skambina „Senamiesčio ūkiu“, kaip visada, man atskė, kad ne ma-nio vienos vamzdžių užšalo, taigi teks palaukti, ir, kaip visada, paaškino, kad visame senamiestyje užšala, todėl protingesni žmonės visą žemę be perstojo leidžia vandenį. Po pie-tų atėjo du vyruskai, užlipę į palėpę ištirpdė ledus, o paskui pamokė, kaip atsukti vandens srovelę, kad nesiskutų skaitiklis. Ir jis nesisuka! Bet man vis tiek neramu, nes vis dar prisimenu, kaip 2006 metais teko ištisitas dvi savaitės gyventi be van-dens, laukiant, kol jų atšildys. Todėl pamažu pradėjau gyventi naktimis. Dieną vamzdžiu vandenį tekina kai-mynai, maždaug nuo vidurnakčio pradedu aš: išsiverdu arbatos, atsi-geriu vandens, ką nors rašau, pas-kui einu prautis, kokią trečią val-andą nustatau tą paslaugingai nieko nesukančią srovelę ir paleidžiu in-daplovę. Tada einiu miegoti, o pusę penkių jau kelią mano sesuo ir cik-las prasideda iš naujo – patekėjus saulei, vamzdžio sargybon vėl stoja kaimynai.

Kai štai taip naktimis sėdžiu sau viena virš storai apsnigtu stoties rajono stogų, prisimenu kitą vamzdžį. Tas kitas vamzdžis – nemylimas – ša-la prie Neries, laukdamas valdininkų sprendimo. Tiesa, juo neteka vanduo – jau kurį laiką juo teka ne-apykanta, kuri niekaip neužšala. Ži-noma, kalbu apie Vlado Urbanavičiaus „Krantinės arką“, liaudies pramintą „Vamzdžiu“, galbūt ir vi-sai teisingai, nes jį padaryta iš vamzdžių. Neseniai Kultūros ministerija visus kvietė balsuoti, ką su ja daryti (lyg būtinai reikyt ką nors daryti). Visų balsavimo variantų neprisime-nu, bet tikrai ten buvo išrašytas šal-tas, gamybinis žodis „utilizuoti“, ši-kart pritaikytas meno kūriniui – tarsi jis iš tikrujų būtų tik vamzdžis ir nieko daugiau. Kadangi balsavi-mas buvo nevykusiai suorganizo-tas, „Krantinės arkos“ šalininkai ne-sunkiai laimėjo prieš utilizatorius. Bet paskui, girdėjau, buvo vis tiek – jau slapta – nubalsuota skulptūrą iš-montuoti. Todėl besaugodama sa-vo vamzdžių pradėjau nejučia rašyti apie aną vamzdžį prie Neries, apie jo reikšmę mūsų sutrikusiame gy-venime. Nes jau matau, kad jį irgi reikia saugoti – net labiau nei visus vandenį tiekiančius ir užsali linkusi-sius vamzdžius. Ir argi ne keista, kad Lietuvoje vis tenka ką nors sau-goti žemos vidury – tai televizijos bokštą, tai parlamentą, tai vamzdžį?

„7 meno dienų“ skaitytojai, be abejonės, žino, kad prieš metus pa-statyta „Krantinės arką“ nuo pat pradžių tapo gincų objektu. Didžioji visuomenės dalis ją iškart užspuo-lė sakydama, kad jí negraži, bjau-roja miestą, yra paprasčiausias vamzdžis, kainavo per daug, ir ap-skritai – kaip galima už mokesčių

mokėtoju pinigus statyti tokią bai-sybę? Turbūt kas nors praplovė pi-nigus, ne kitaip. Labai maža visuo-menės dalis, priešingai, nuo pat pradžių pamėgo vamzdį ir émė jí ginti, bet šis balsas girdimas rečiau. Akivaizdu, kad aš priklausau tai mažajai grupei. Jau pati diskusija apie meno kūrinį, jos iškarštis ir su-gebėjimas vis iš naujo atgyti yra re-tas reiškinys Lietuvos. Net prem-jeras čia jautė pareigą pasisakyti: „Neprisimenu, kad Lietuvos tiek daug būtų diskutuojama apie tai, kas yra menas ir ką žmonės mēgsta mene. Ši vamzdžių galima laikyti pro-vokacija, paskatinusia vertingas dis-kusijas.“ Bet ar diskusija yra pakankamas argumentas už „Krantinės arką“? Ir apskritai, kodėl ją reikia išsaugoti?

Norint atsakyti į ši klausimą, pirm-a vis tiek reikia pasiaiškinti, ko-dėl dauguma žmonių nemégsta to-ko meno. Jų argumentai paprastai sukasi apie negraži ir pinigus. Pini-gai – tokia sena piktinimosi ir ne-apykantos pricžastis, kad apie juos jau net nebejdromu kalbėti. Todėl pasvarstykim apie negraži. Visi ma-to, kad skulptūra sudaryta iš paprasčiausiu, be to, surūdijusių vamzdžių, kurie yra net ne buities daiktai (pas-tarųju forma sekmingai rūpinasi dizaineriai), o tik funkcionalios tu-čiaividurės struktūros, kuriomis gali kas nors tekėti. Vamzdžis paprastai guli pakastas po žeme ar būna ki-taip paslepitas. Pavyzdžiu, nors se-niau dujotiekio vamzdžiai būdavo išvedžiojami namų sienomis, dabar jie mūrijami į sienas, kad nedarkytu virtuvės interjero. Žmonės sten-giasi vamzdžių nematyti. Jie nėra pageidaujamas vizualinės aplinkos elementas, jie nerodomi (išskyrus Pompidou centrą Paryžiuje), todėl ir neprivalo kaip nors gerai atrodyti – vizualumas, kuriant vamzdžių dizainą, turbūt nėra svarbus. Tad i žemės paviršiu ištrauktas ir į arką sulenktais vamzdžiais išveržia ten, kur jo niekas nelaukia – išlenda į matomą erdvę iš požemiu, palėpiu, po-grindžiu ir mūrų tamasybiu.

Normalu, kad matydami už ke-liasi dešimt tūkstančių litų – dauge-liui nejsivaizduojamai didel sumą – pastatytą vamzdži, žmonės pyksta. Ir jie už tokius dalykus pyksta ne tik Vilniuje. Štai Anglijoje daugumos piliečių požiūrį išreiskiantis dien-raštis „Daily Mail“ 2000-aisiais ra-sė: „Tūkstantį metų menas buvo viena didžiųjų mus civilizuojančių jėgų. Šiandien marinuotos avys ir nešvarios lovos tuoju mus visus pa-vers barbara“. Marinuotas avys – tai, žinoma, Damienas Hirstas, ne-švarios lovos – tai, žinoma, Tracy Emin. Pirmasis – prestižinės Turne-rio premijos laimėtojas, antroji – jai nominuota. Abu – vieni garsiausiai pasaulio menininkų ir bent vienas iš jų – turbūt pats turttingiausias. Avis ir lovas nešvariai galima pa-keisti vamzdžiais ir pritaikyti anglų laikraščio frazę mums: „Šiandien surūdiję vamzdžiai tuoju mus visus

pavers barbara“. Taigi vamzdinė „Krantinės arką“ yra ne tik „negraži“. Ji, regis, ir pavojinga – gali su-naikinti civilizaciją.

Tokius kaltinimus galima nuleisti juokais, bet „Tate“ muziejaus di-rektorius ir Turnerio premijos žuri pirmininkas Seras Nicholas Andrew Serota nutarė sureaguoti į „Daily Mail“ gasdinimus, perskaitydamas paskaitą „Kas bijo moder-nijo meno?“ Jis svarstė, ar šiuo-laikinis menas, kurį vertina tik nedidelis menininkų, kritikų, kuratorių ir kolekcionierų būrelis, gali tapti prasmingas daugeliui. Ieško-damas visuotinio nepasitikėjimo menu priežasčių, jis pastebėjo, kad prasme visi nesunkiai randa žvelg-dami į praeities meną. „Bet, – sako jis, – daugeliui žmonių vis dar sun-

gražumu) „Krantinės arką“ sutrik-do miesto erdvėmis abejingai slyst-stantį žvilgsnį, priversdama sustoti. O tada galima rinktis: iškart atmeti arba, kaip siūlė Serota, paméginti atskleisti jos prasmę sluoksnis po sluoksnio. Kiekvienam jí skleisis ki-taip. Galiu tik trumpai papasakoti, kaip sekési man.

„Krantinės arką“ man patiko dėl penkių priežasčių. Pirmiausia, kaip tik todėl, kad jí padaryta iš surūd-jusių vamzdžių ir lyg koks ateivis mēgina susikalbėti su gražiuoju Vilniaus peizažu, nerangiai atkartoda-ma jo kupras. Lyg industrinio am-žiaus prasčiokė, jí mēgina prisiderinti prie kilmingo gamtos ir kultūros kū-rinio, kartu jí interpretuodama iš dabarties pozicijų. Ir primindama apie nearistokratiską, nekultūrinį,

ciituoju iš „Vamzdžio blogo“, kurį galima pasiskaityti internete, „taps mūsų negatyvių emocijų nutekamuoju vamzdžiu. Kuo blogiau, tuo geriau, tegu nešvarumai liejasi lais-vai!“ Šis vamzdžis nusausina neapy-kantą, nusivylimą, nerimą ir kitus neigiamus jausmus, ironiškai prisimima juos sau ir taip viską apvalo: ižy-kius, žmones, ju darbus.

Ketvirta, šis vamzdžis primena ir tai, dėl ko nesutariama visame pa-sauluje – žemei (ne)gresiančią eko-loginę katastrofą, kuriai sudarome salygas plėtotis, saugiai paslėpdami vamzdžius ir jais nutekančius kenksmingus savo veiklos produk-tus, išstumdamis juos iš savo sąmo-nės, nes jie negražūs, nes mes nori-me matyti tik tai, kas gražu ir naudinga.

Penkta, reikia prisiminti, kad tas vamzdžis – tai arka. Tai svarbu, nes arka yra mitinis statinys – čia pakaks prisiminti Triumfo ir Nojaus arkas. Be to, tai yra struktūra, pa-naikinanti ir paskirstanti tempimo jėgas, sukurianti pricžybų pusiau-svyrą ir taip leidžianti aprépti erdvę. Pavyzdžiu, gotikinių katedrų arkos sudarė salygas sukurti didžiules patalpas bendruomenei būti kartu ir galimybę šventoves užlieti šviesa. Taigi galima sakyti, kad nešvarumas nuleidžiantis vamzdžis, paverstas arka, taip pat absorbuoja įtampas ir iš-laiko skirtinges visuomenės jėgas pusiausvyros būsenos, o diskusijo-se gimsta aiškumo šviesa.

Tad „Krantinės arką“ yra meno kūrinys, sujungiantis tai, kas negražū, tarsi neegzistuoja ir gašdina, su tuo, kas šventas ir gražus, ir taip su-trikdantis išitikinimų banalybes ir išprastą mastymą (ar nemastymą) apie meną, visuomenę, miestą, pei-zažą, vertybes ir daugelį kitų dalykų. Šiataip sukelęs ir svėles mintis, jis pamažu kuria kažką nauja mūsų kolektyvinėje (pa)sąmonėje: kitokį meno supratimą, net kitokį santykį su tikrove – pačia artimiausia ir pačia tolimiausia. Kokį – pasakys atėitis.

Tad štai. Parašiau. Vis dar nak-tis. Už lango baltuoja stogai. Patikrinu vandenį – bėga. Viskas gerai. Čia kyla dar viena šiek tiek išdyku-si mintis: galbūt kaip tik dėl to ir norima atskiratytis „Vamzdžio“, kad jis visiem primena dviešimt metų nespręstas problemas – tokias kaip manasis neteisingai išvedžio-tas ir todėl kiekvieną žiemą suša-lantis vandentiekio vamzdžis. „Kran-tinės arką“ apnuogina Lietuvos vis dar susiraigžiusius sovietinio māstymo vamzdynus ir gerai paslėptą sažinės nutekamaji vamzdži.

Utilizavus „Krantinės arką“, bū-tų sunaikinta galimybė sustoti ir skaityti metaforas, raizgyti mintis. Tiesa, ne visiškai, nes dėl jos kilu-sios diskusijos jau išrašytos kultūros puslapiuose ir ateityje žmonės tik-riaujasi juoskis skaitydamis apie tai, kaip lietuvių rovę iš Neries pakran-tės vamzdži. Minties, kaip ir sielos, neimanoma utilizuoti.

Vladas Urbanavičius. „Krantinės arką“

ku suprasti, kaip panašias savybes būtų galima rasti mūsų laikų me-nę. Ir praeityje kūriniai trikdyda-vi žiūrovus jiems neįprastais sprendimais. Netgi Renesanso kurta gelmės iluzija kažkada žeidė me-no taisyklės. Bet ilgainiui prie nau-jovių prirantama ir ima atrodyti, kad praeities meną galima suprasti iškart, nors dažnai tik atpažįstame išprastas schemas. Tuo tarpu, teigia Serota, naujas, beje, kaip ir senas, menas „siūlo atpildą už démesį ir pastangą išsigilioti – prasmė skele-džiasi sluoksnis po sluoksnio“.

Taigi meno teikiama „nauda“ (jei viskai matuosime naudingumu) pri-klauso nuo pastangos jí suprasti dy-džio. Kita svarbi Serotos mintis yra ta, kad pasipiktinimas ar pasišlykštėjimas žiūrint į tam tikrus meno kūrinius yra svarbus jų suvokimo elementas – „menas turi būti trans-gresyvus, nes gyvenimas nėra tik malonumas“. Tai nėra nauja min-tis, apie tai dar sovietmečiu raše ir Alfonsas Andriuškevičius, ginda-mas pilką kasdienybę ir jos ne itin gražius reiškinius vaizdavusius me-nininkus nuo cenzūros. Ši turėjo ap-saugoti visuomenę nuo neigiamos negražaus ir sovietinės ideologijos receptų neatitinkančio meno įtakos. Tai kažkai primena, ar ne? Ir kaip tik todėl reikia vėl kalbėti apie „Krantinės arką“, nes virš jos ren-kasi cenzūros debesys, nes jí yra demokratijos ir visuomenės atvirumo kitai nuomonei išbandymas.

Gyvenimišku „nemalonumu“ (ne-

neelitinį, negražų, negamtinį, bet la-bai reikalingą tos pačios erdvės, to-paties miesto, tos pačios kultūros ir visuomenės pamata).

Antra, tai yra daugiasluoksnė metafora. Vamzdžis duoda (tiekie dujas, vandenį, šilumą) ir iš mūsų paima tai, ko nebenorime (išmatas, atliekas, organines ir neorganines). Paprastai jis visa tai daro slapta, ly-gai kaip ir mus valdantys mechanizmai – duodantys ir imantys – jie yra paslėpti. Pats nesusireikšminda-mas, išnykdamas, vamzdžis, kaip ir upė, prie kurios stovi, yra jungtis – tik jungtis – tarp duodančio ir iman-čio, geidžiamo ir nereikalingo, ta-vęs ir manęs, dangaus ir pragaro, gyvenimo ir mirties. Taip pat vamzdžiai yra nuolatinis karštų tarptau-tinių diskusijų objektas, o tų diskusijų neišvengiamas dalyvis yra Rusija, didžiausia ir niekaip nepa-sotinama grėsmė mūsų tautos lais-vei. Taigi „Krantinės arką“ veda mintį vamzdynais nuo pačių primi-tiviųjų poreikių, paprasto kūniško išgyenimo per visuomenines ir kultūrines struktūras iki pamatinii egzistencinių vertybių.

Trečia, man „Vamzdžis“ patinka kaip tik todėl, kad pertraukė tylų abejingumą menui ir kultūrai. Jis privertė žmones bent jau negatyviai išsiomoninti, kad kažkas jiems ku-riama (juk ne sau menininkas stato skulptūrą), pastebėti tai, kas priprati-mo keliu tampa jų mentalitetui da-limi, ar net ižvertinti kitus, „gražes-nius“ meno kūrinius. „Vamzdžis“,

Šiuolaikinio japonų teatro desantas Vilniuje

Šiemet jau septintą kartą vyksiantis tarptautinis teatro festivalis „Sirenos“ ir OKT/Vilniaus miesto teatras vasario 26 d. kviečia į pasaulinio garso japonų teatro režisierius Tadashi Suzuki spektaklį „Dionis“. Japonų pasirodymas įvyks „Menų spaustuvės“ Juodojoje salėje.

Ižymus japonų teatro režisierius Tadashi Suzuki – vienas labiausiai vertinančių šiuolaikinio scenos meno kūrėjų ir mästytojų. Japonų menininkas kuria universaliai suvokiamą teatrą, griaunantį visas kultūrines ir politines užkardas. Iš Vakarų kultūros pasiskolintos temos, Shakespeare'o, Čechovo, antikos tragedijų meistru pasakojimai T. Suzuki spektakliuose susitinka su tradiciniemis japonų teatro formomis: senovės sakmės, šokio ir kovos technikos susilieja į fizinių, vokalinių ir emocinių veiksmų harmoniją.

„Tadashi Suzuki pastatymai – tai pirmiausiai fizinis teatras. Režisierius nurodymas aktoriams maksimaliai pasikliautti kūno kalba kuria keistą išpuštį: mėslungiški, spazmus primenantys judesiai, regis, savaike prieštarauja iprastoms raumenų galimybėms. Aktoriai ne vaikšto, o tarsi rieda po sceną, lyg būtų varomi kokiais nors varikliais. Ir netikėtai akimirksniu krinta ant žemės lyg pašauti. Net ir nurimus jų veiduose išlieka ikonografinė kabukio teatro ekspresija“, – rašo JAV dienraštis „New York Times“.

T. Suzuki – ne tik žymus scenos menininkas, bet ir iždomus, ižvalgus teatro teoretikas. Savo kūrybinę praktikoje suderinės senojo japonų ir kabukio teatro, antikos ir vokiečių realizmo mokyklų tradicijas, režisierius sukūrė unikalą aktorių rengimo sistemą. Kaip tik ši technika tapo 1999 m. režisierius Oskaro Koršunovo sukurtu spektakliu „Vasarvidžio nakties sapnas“ pagrindu. Šis Lietuvos teatro ger-

„Dionis“

bėjų pamėgtas ir po dešimtmecio vis dar sekmingai teberodomas spektaklis aplankė daugelį Europos teatro scenų, o 2007 m. vasarą višejo Japonijoje, T. Suzuki organizuoja jamame Šizuokos pavasario menų festivalyje. Gastrolėse užsimenzgusių bičiulystės vaisius – vilniečius ir sostinės svečius džiuginsiančios T. Suzuki teatro trupės gastrolės.

Japonų režisierius sukurtas spektaklis „Dionis“ – originali Euripido tragedijos „Bakchantės“ interpretacija. Anot režisieriaus, žmogaus sąmonė – tai kalėjimas, o jo sienos – istorija, kurią rašo energingis visuomeninio gyvenimo dvasios ir susvetimėjimo jausmo apimto šiuolaikinio žmogaus individualybės konfliktas, tai dviejų skirtingų sielos būsenų sudūrimas.

Japonų režisierius Tadashi Suzuki spektaklis „Dionis“ pagal Euripido tragediją „Bakchantės“ bus

rodomas vasario 26 d. 19 val. „Menų spaustuvės“ Didžiojoje salėje.

Tarpautinis teatro festivalis „Sirenos“ ir OKT / Vilniaus miesto teatras scenos menų profesionalus kviečia dalyvauti Tadashi Suzuki aktorių rengimo metode pristatyyme.

Vasario 27 d. 12 val. „Menų spaustuvės“ repeticijų salėje metoda pristatys pats jo autorius T. Suzuki ir jo režisuoja spektaklio „Dionis“ aktorių komanda – Suzuki Togos kompanija (*Suzuki Company of Toga*).

Visus norinčius susipažinti su šiuo unikaliu darbo su aktorių metodu kviečiame registruoti telefonu +370 650 35646 arba el.

paštu eva@okt.lt.

Dalyvių skaičius ribotas!

„SIRENU“ IR OKT/VILNIAUS MIESTO TEATRO INF.

Premjeros

Klemensas Sanderis – Grafas Almaviva „Figaro vedybose“

Ši vakarą Lietuvos nacionaliniam operos ir baletu teatre įvyks W.A. Mozarto operos „Figaro vedybos“ premjera. Pirmieji Ispanijos ir Argentinos kūrėjų komandos pastatytos operos spektakliai numatomi ir vasario 6, 7, 9 ir 10 dienomis.

Pagrindinius vaidmenis operoje parengė kelios solistų sudėtys: Siuzaną dainuos sopranaus Joana Gedmintaitę, Asmik Grigorian, Regina Šilinskaitė, Grafię Roziną – sopranaus Sandra Janušaitę, Sigutę Stonytę, Grafą Almavivą – baritonai Vytautas Juozapaitis, Dainius Stumbras, Figara – basai Egidijus Dauskurdis, Liudas Norvaišas, Kostas Smoriginas. Paž dainuos sop-

ranai Ona Kolobovaitė, Marta Lukšiūtė, Vilija Mikštaitė.

Lietuvos operos scenoje ne kartą statytų ir į populiariausių operų dešimtuką pasaulyje įeinančių „Figaro vedybų“ naujasis pastatymas LNOBT, žadama, bus mocantiškai žaismingas, kupinas ispaniškos elegancijos, subtiliu humoru nuspavintos erotikos. Spektaklį sukurė tarptautinė menininkų komanda – ispanų režisierius Emilio Sagi, scenografas Danielis Bianco, šviesų dailininkas Eduardas Bravo, choreografe Nuria Castejon. Kostiumų autorė – dailininkė iš Argentinos Renata Schussheim. Spektaklio muzikinis vadovas ir dirigentas Martynas Staškus, LNOBT chorą, kaip vienuomet, parengė Česlovas Radžiūnas. Kaip sakė operos muzikinis vadovas M. Staškus, šios „Figaro vedybos“ mūsų teatre – tai vienos iš nedaugelio pastatymų

Europoje, kuris yra nekupiūruotas, t.y. atliekama pilna W.A. Mozarto operos versija. Pirmuojuose dviejose spektakliuose Grafo vaidmenį atlikis solistas iš Austrijos Klemensas Sanderis. Jis dainuoti pradėjo dar vaikystėje Šv. Florijono berniukų chore. Vėliau studijavo Vienos muzikos ir menų universitete ir Vienos konservatorijoje, čia mokėsi operos, *Lied* ir oratorių paslapčių pas Heleną Lazarską, Robertą Hollą ir Davidą Lutzą. Taip pat dalyvavo Thomo Hampsono, Gundulos Janowitz, Dagmaros Peckovos ir Hartmuto Höllu meistriškumo pamokose.

K. Sanderis yra apdovanotas Richardo Tauberio premija (Londono Vigmoro salė, 2003), Margie Wiedermann *Lied* premija tarptautiniame konkurse S'Hertogenbosche (Olandija, 2002), laimėjo 2-ąją vietą (1-oji nebuvvo skirta) Ados Sary tarptautiniame konkurse (Lenkija,

Premjeros

„Jausmų tektonika“ Klaipėdos dramos teatre

Klaipėdos dramos teatras vasario 12 d. 18 val. Žvejų rūmuose (Takos pr. 70) žiūrovams pristatys premjerą – Erico Emmanuelio Schmitto dvių dalių vaidinimą „Jausmų tektonika“. Spektaklį režisavo Klaipėdos dramos teatro meno vadovas režisierius Povilas Gaidys. Scenoje išvysime puikius Klaipėdos dramos teatro aktorius – Nelę Savičenko, Darių Meškauską, Reginą Arbačiauskaitę, Reginą Šaltenytę ir Tomą Gailiutę.

„Jausmų tektonika“ – nauja Erico Emmanuelio Schmitto pjesė. Matyt, kad autorius puikiai išmano teatrines subtilybes: visi iki vieno vaidmenys – benefisinių; vienintelį vyrą pjesėse supa keturios skirtingo amžiaus moterys – nuo žavingosios senosios ponios Pomerė, Dianos mamos, penkiasdešimtmėtis „paprastuolės“ – rumunes Danicelos, Balzako amžiaus pagrindinės herojės Dianos iki jaunutės egzotiškos gražuolės, puslaukinės rumunaitės Ankos. Puikūs pjesės dialogai – Schmitto „firminis ženkliškumas“: meistriški, šmaikštūs ir subtiliūs.

E. Schmittas, dedikuodamas ir šią pjesę savo numylėtinui filosofui Diderot, lieka ištikimas klasikiniam teatriniam modeliui – pjesėje galima nesunkiai aptiki saskambijų su prancūzų dramaturgijos klasiku Alfredo de Musset kūryba. Pagrindinė herojė Diana, pamiršusi klasiko perspėjimus, kad su meile nejuoja, imasi rizikingo žaidimo.

Protinga, graži, aistringai ir įtakinė, atrodytų, ko daugiau reikia moteriai? Juolab kad ir jos mylimasis Rišaras ne iš kelmo spirtas – jautrus ir mylantis, patikimas ir ištikimas. Tačiau Diana nusprendžia, kad ir didelės meilės gali būti per mažai – ji nėrimsta, nes, anot kita garsaus prancūzo, meilė tetrunka trejus metus. Diana bijo, kad jausmai nėra amžini, viskas keičiasi, kad ir ji pati rytoj gal jau nebemylės taip aistringai, kaip myli šiandien. Ir Diana sugalvoja grandiozinę provokaciją: nieko nelaukdama, pati ima ir pareiškia savo mylimajam, kad jos jausmai vėsta, tikėdamasi audrinčios reakcijos ir pasipriesinimo. Ta-

čiau reakcija, jos didžiausiam siaubui, visiškai ne tokia, kokios tikėtasi: Rišaras staiga prisipažsta, kad jaučia lygiai tą patį – jų meilė silpssta. Štai čia ir prasideda didysis žaidimas – jau net nebe žaidimas, o tiesiog negailestingas ambicijų karas, kuriamo leistinos visos priemonės ir išsididumo vardan aukojama tai, kas svarbiausia, – tikrieji jausmai. Ižceitas Dianos išdidumas peraugą į atvirą kerštą ir neapykantą, Diana sururia šėtonišką planą. Jos vienės pasaulis susikleis ir palaidotas po nepasitikėjimo ir išsivaizduojamas nemeilės griuvėsiai. Abu herojai per daug tiesmuki ir pernelyg išdidūs. Ir pasekmės pernelyg rimtos. Meilės santykį tyrinėjimas, atsparumo išbandymai – štai vis žiaurejantį ir nebevaldomą žaidimą sustabdyti gali tik vienintelė jėga – dvių žmonių meilė, kupina ne vien geismo, bet ir žmogiškos užuojaus tos bei švelnumo vienas kitam.

Tektonika – (gr. „statybinis“) geologijos mokslo skyrius, nagrinėjantis Žemės kietųjų apvalkalų žemės plata, jos sandarą ir požeminius judesius, keičiančius šią struktūrą. Žodži „tektonika“ girdime, kai kalbam apie žemės platos deformacijas, žemės drebėjimus ir katastrofas. Panašūs procesai kartais vyksta ir žmogišku jausmu sferoje – nereitai taip pat katastrofiški, prilygstantys stipriausiam žemės drebėjimui, griaunantys ir naikinantis visa, kas gya žmogaus sieloje, tik ši kataklizmą išmatuoti Richterio skale vargu ar įmanoma.

Kas lieka po tos katastrofos, ko išmoksta ir ką sužino pjesės herojai? Tiesiog patiria – ne iš knygų ar kino filmų, o savo kailiu – seną kaip pasaulis tiesių: gyvenimas be meilės téra begalinė dykra, kur absolūcioje tuštumoje grēsmingai gaudžia varis ir sarkastiškai žvanga cimbolai. Klajūnų karavanai, ieškantys meilės, keliauja dykumomis, nerasdami šešelio atokvėpiu nuo pliekšaničios saulės, iki kaulų baltumo apnuoginančios varganus kūnus ir nukankintas sielas. Vienintelis išsigelbėjimas – kažkur dykumoje tebesanti trapi meilės oazė. Net ir slapčiomis įtariant, kad ji viso labo téra tolimas ir nepasiekiamas mišras.

KLAIPĖDOS DRAMOS TEATRO INF.

„Suntury“ salėje Tokijoje, dalyvavo Zalcburgo festivalyje, „Osterfestspiele“ festivalyje, kamerinės muzikos festivalyje Lokenhouse, „Carinthischer Sommer“ ir Šležvigo-Holsteino muzikos festivaliuose. Bendradarbiavo su tokiais dirigentais kaip Kentas Nagano, Bertrand'as de Billy, George'as Pretre'as, Franzas Welseris-Möstas, Leopoldas Hageris, Helmuthas Rillingas, René Jacobs ir kitaip.

K. Sanderio ateities planuose – B. Britteno „Mirtis Venecijoje“ (Vienos „Theater an der Wien“), J. Brahmo „Vokiškasis requiem“ („Musikverein“ salėje), rečitalis su pianistu Justusu Zeyenu Liuksemburgo Menų centre („Centre des Arts Pluriels“), J.S. Bacho „Pasija pagal Joną“ Bordo ir R. Schumanno „Genoveva“ L. van Beethovenės festivalyje (Varšuva).

PARENGTA PAGAL LNOBT INF.

Laisvi ar saugūs?

Zygmuntas Baumanas apie pirmajį XXI a. dešimtmetį

Sociologas Zygmuntas Baumanas – vienas svarbiausių nauujų laikų teoretikų. 1968 m. pašalintas iš Varšuvos universiteto, jis vadovavo Lidso (Leeds) universiteto sociologijos katedrai. 85-eriu mokslininkas naudojasi skirtingomis metodologijomis ir kalbomis.

Norėdamas apibūdinti šių dienų žmogų, jis mėgsta turisto, valkatos, paraius metaforas. Baumo knygos „Globalizacija: pasekmės žmogui“, „Likvidi meilė: apie žmonių ryšių trapumą“ išleistos ir lietuviškai. Pateikiame sutrumpintą sociologo ir filosofo pokalbij su Katarzyna Janowska, šių metų pradžioje išspausdintą žurnale „Przekrój“.

Ar galima kaip nors apibendrinti praėjusio dešimtmečio rezultatus? Kas lėmė jo pobūdį?

Norintys suvesti išibėgėjusios istorijos rezultatus bėgioja dar nepramintais takais, be to, jiems tenka brautis per miško tankynę, be žemėlapio, uždusus, vis besivejant tolstančius įvykius. Kad ir ką jie rašytų, tai bus tik kelionės atvirukas, kad ir ką aprašys, tai bus tik atskirias vaizdelis, daugią daugiausia (pasitelkus amerikietišką terminą) *mid-career report*, ataskaita, kuri pasmerktą būti perrašinėjama ir gretai pamiršta...

Rusų poetas Vladimiras Majakovskis perspėjo: revoliucijos metais netapkykite epinių drobių, jas vis tiek suplėšys į skiautes. 1917 m. lapkritį žinutės apie tai, kad Petrogrado Žiemos rūmus slaptai sturmavo paslaptinta bolševikų sekta, net svarbiausiuose Anglijos ar Prancūzijos laikraščiuose pradingo pranešimą apie įžymybes brūzgynuose. Tų garsenybių daug buvo ir tada, ir dabar... Jūs norite, kad to nepaisydamas apibrėžiau netrukus pasibaigiantį dešimtmetį. Tad surizikuos. Besibaigiančiam dešimtmetį, ką gero, mane labiausiai nustebino vis didžianti tikimybė, kad žmonių svaionių, troškimų ir norų švytuoklė pakeitė kryptį.

Beveik prieš šimtą metų Sigmundas Freudas teigė, kad jo amžininkų psichines kančias dažniausiai suskelia gana didelė asmeninės laisvės auka, skirta didesniams saugumo jausmui nuo gamtos kaprizų, žmonių agresyvumo ir kūno negalių užtikrinti. Vėlesni metai patvirtino ir tą diagnozę, ir iš jos kylančias prognozes. Tačiau XX a. ir nesiliaujantis jo siekis plėsti laisvės teritorijas, regis, atvedė prie ribos – prie situacijos, kai Freudo aprašyta reakcija pasisuko 180 laipsnių. Iprastos nūdienos problemos ir psichinių sustrikimai bei iš jų kylančios pretenzijos ir gyvenimo sąlygų postulatai atsirado atsisakius didėjančios saugumo dozės vardan visai neribotos laisvės. Daugėjo ženklių ir įrodymų, kad keiciiasi švytuoklės tarp saugumo ir laisvės kryptis. Tarp dviejų vertybų, be kurų žmonės negali apsieiti, bet kurias sutaikyti neįtikėti-

nai sunku, o gal net ir neįmanoma...

Bet juk šios pusiausvyros paieškos, ko gero, nėra vien pastarojo dešimtmečio klausimas, tik anksčiau gal tai buvo vadinama kitaip. Be to, vadinamųjų neribotos laisvės šalių piliečiai jau senokai daugiau ar mažiau sąmoningai ją ribojavardan tos pačios laisvės. Politinis koreikišumas, visuotinės lygibės siekis dažnai sulaukia priešingų nei tikėtasi pasekmų. Pamenu vieno Švedijoje gyvenančio žurnalistu reportažą apie švedų senelių namus, kuriuose slaugytoja buvo nubausta už tai, kad su viena globojamaja elgési švelniu nei su kitomis. Ji atleista iš darbo paaškinus, kad kitos namų gyventojos gali pasijusti diskriminuojamos. Beje, Švedija yra geras įrodymas, kad tos pusiausvyros neįmanoma

pasiekti.

Abiem rankom pasirašau po šia liūdną išvadą. Nors švedų senelių namų atvejis gimbė iš kitos populiaros nuostatos apie paritetą, kuris dabartinėje permanentinės revoliucijos versijoje siëk tiek atstoja lygibę, panašiai kaij tinklestato brolybę, o saugumas – laisvę. Saugumo ir laisvės ryšys primena dabar labai paplitus santuokos modelį: partneriai negali gyventi vienas be kito, bet būdami kartu nuolat ginčiasi ir barsi. Juk galiausiai saugumas be laisvės – tai kalėjimo kamera ar lagario barakas, o laisvę be saugumo jausmo – tai tarsi gyvenimas ant ugikalnio, lošimo namuose ar ant slenkančio smėlio. Rinktis vieną vertybę atsisakant kitos, tai tarsi svarstyti, kas yra geriau – sudužti atsitrenkus į Scilą ar kad Charibdė pradurtų valties dgną. Esame pasmerkti bandyti plaukti saugiai nutolus nuo abiejų uolų, bet tarpas tarp jų nepakeliamai siauras ir lengva praziopoti akimirką, kai toldami nuo vienos uolos pernelyg priartėjome prie kitos. Paprastai suvokiamė klydę, kai jau būna per vėlu.

Teisingai sakote, kad auksu vidurio paieškos nėra naujos. Sakyčiau, viena ar kita forma jos trunka nuo Hamurabio, Solono ar Likurgo laikų, išprasta, kad nesulaukiamą jokio iškart visus dalyvius tenkinančio rezultato. Atidžiau įsižiūrėjės į daugybę istorijos siūlytų sprendimų, neradau nė vieno, kuris nesukeltų kieno nors kančių ir neskaitintų smurtauti, protestuoti ar maištauti. Kaip pasakyti filosofai, neatsiejami žmogaus atributai yra ir bandymas susieti saugumą ir laisvę, ir negalėjimas be jokių kliūčių, visiškai patenkinti ši poreikį.

Gal būdingas paskutinio dešimtmečio bruozas yra visuomeninio ir kultūrinio gyvenimo artėjimas prie interneto? Rašome dienoraščius, dalyvaujame forumuose, registrujamės bendruomeniniuose portaloose. Mielai dalyvaujame interneitu ar SMS vykstančiose rinkimų kampanijose. Gimsta jausmas, kad

galime kontroliuoti pasauly. Jis teisingas ar yra tik iluzija?

Online pasaulis, regis, davė nei daugiau, nei mažiau, kaip tik tą filosofinį akmenį ar „gyvenimo eliksyrą“, kurio taip uoliai, bet nesėkmėmai ieškojo alchemikai. Jis žada suderinti vandenį ir ugnį, siūlo naujotojams visą paketą laisvęs ir dar kartu saugų sandorių. Pasaulis, kuris dabar vadinamas *offline*, žadėjai jau porą šimtų metų, bet gédinai neįvykdė savo įsipareigojimų.

Profesoriau, Jūs ir vėl grįžtate prie savo mėgstamos laisvės ir saugumo temos?

Taip. Nors tai ir nėra naujas klausimas, bet dabar jis atrodo esminis, jei norime suprasti, kas vyksta pasaulyje. Šių dienų *offline* pasaulio atmaitine susisieta su tuo nors ilgesniu laikui (ka jau kalbėti apie viso gyvenimo ryšį, kol mirtis mus išskirs) yra itin rizikinges veiksmas ir dar didžiai nepatartinas, nes šiam laikam, kaleidoskopiskai besimainančiam pasaulyje net pats brangiausias krovinys akimirksniu gali virstyti ne pakeliamu balastu. Kuo artimesni ryšiai ir tuo jie stipresni, tuo nesaugesnis gali pasijusti žmogus, tuo greičiau gelbėjimo valtis gali pavirsti plaukiojančiu kalėjimu. Bangojantis žmogaus protas liepia rišti mazgus taip, kad juos būtų galima atmazgyti iškart, tik trūktelejus virvutę. Arba vienu klavišo paspaudimu „ištrink“, sufleroja *online* pasaulis. Čia ir slypi jo žavesys, magneto galia, mūsų susižavėjimo paslaptis ir į jį sudėtos viltys. Tame naujame nuostabiame pasaulyje joks žingsnis nebūs neatšaukiamas, viską galima pakeisti, nieko nėra visam laikui, durys niekad neužsiveria. Nuo tinklo (kitaip nei nuo bendruomenių, kuriose žmogus gimbė arba kurias metu metais kantriai statė, kurios jam teko vaikystėje arba kurioms prisiekė būti ištikimas iki mirties) atsijungti taip pat lengva, kaip ir prisijungti. Tad tinklas, griaudamas laisvės teritoriją apjuosusių sienų likučius, kartu žada, kad žlugus toms sienoms saugumo jausmo nė kiek nesumažės. Vienas jaujas, bet aistringas „Facebook“ entuziastas man gyrėsi, kad per vieną dieną susirado 500 draugų (daugiau nei aš sugebėjau per savo neatleistinai ilgą gyvenimą...). Jo žodžiuose nepastebėjau nė šešėlio dvejenės, kad tokiu būdu jis galėjo apsunkinti vis dėlto tolimal ir nenumatomą savo ateitį 500 asmenų skola.

Mane domina dvi ryškėjančios tendencijos. Viena *vertus*, tai vis kraštutines individualizmas, noras atkreipti į save dėmesį, originalumas, todėl, beje, internete tokis blogų potvynis. Rašau, vadinau, esu. Kita *vertus*, tai subjektyvumo paradimo pojūtis, jausmas, kad esu varžtelis manipuliuotuoj – viešiųjų ryšių, visko pardavimų (nuo skalbimo miltelių iki politikos ir, žinoma, informacijos) specialistu –

Zygmunt Bauman

rankose. Įsitikinamas, kad mąstome pagal primestas schemas, kad tūnoma matricoje, kasmet vis stipresnis.

Vis bandome šiam pasaulyje būti subjektais. Pridurčiau, kad neatrod, jog kada nors liausimės tai daryti. Subjektai mūsų individualizuotame pasaulyje esame dar ir todėl, kad tokis istorijos dekretas – pripažinta, kad mūs ištinkančių problemų sprendimo turime ieškoti patys, t.y. individualiai, naudodamiesi turimomis žiniomis, savo apsuokrumu ir savais įrankiais. Bandymai, apie kuriuos jūs užsiminėte, tai pastangos pakerti subjektą *de jure* subjektu *de facto*. Tačiau, perfrazuodamas Marxą, manau, kad žmonės kuria savo subjektyvumą ne pačių sukonstruotose aplinkybėse, jie naudojasi statybine medžiaga ir statybų technologijomis, kurias rado statybų aikštéléje, kai buvo liejamas pastato pamatas. Manau, kad mums, kultūrogams, reikėtų sukaupti dėmesį į tu statybinių medžiagų ir technologijų savybes, į jų pranašumus ir trūkumus, į galimybes, kurias jie sukuria, ir aprūpimus, kuriuos jie primeta.

Kokios tų statybinių medžiagų savybės? Ar asmenybės statybos technika keičiasi mūsų akysē?

Technika? Dabar iš mūsų reikalaujama ne išmokti krupšciai gotikinių katedrų statymo technologiją, bet mokėti greitai pastatyti ir sudėti palapines, ne laikytis ištvėrus pasirinkto kelio, bet keisti kryptį kiekvieną kartą, kai dalijamos pagundų ir šansų kortos. Akcentas pasislanko nuo tapatybės (stiprios, ne pajudinamos, duotos kartą ir visam laikui) kūrimo technologijos link jos perkūrimo, perdibimo ir pakeitimo kita – patrauklesne, patogesne, paprasčiausiai labiau atitinkančia laiko dvasiai.

Kokia statybinių medžiaga? Dažniausiai tai parduotuvų turinys (žinoma, ir kišenės) bei nepaliaujamai iš reklamų, blizgių žurnalų ir televizijos pokalbių šou sklidantis įkvėpimas... Paskutiniame dešimtmetį prisidėjo dar viena statybinių medžiaga, daug konkurencingesné už visas kitas. Tai „Second Life“ tipo internetiniai portalai, būdamas kuriuos gali turėti bet kokią tapatybę. Kaip prieš kelerius metus sakė Grzegorcas Kubera, „tamsiaplauskis intelektualas gali tapti žavia blondine. Laiškanešys – roko karaliumi, o kiekvienas senelis – savo anūku. Galimybės begalinės“. Jau dabar 10 milijonų naudotojų persikėlė į virtualias erdves, kur gali bandyti savo jėgas, „iš naujo“. Bėda ta, kad iki šiol „begalinių galimybių“ nepavyko perkelti iš šiltų ir derlingų *online* laukų į šalusių ir bevais *offline* gyvenimo dirvą. Tuo blogiau jai...

Ar „Google“ ir „Yahoo“, kurie ištūmė tradicines enciklopedijas, ideologiskai yra neutralūs?

Vienas galingiausių XX a. pabaigos protų, pasaulio kultūrų tyrinėtojas Cliffordas Geertzas palygino mūsų kultūrą su Kuveito turgaviete: prekyviečių nesuskaičiuojamai daug, īvairių ant stalų išstatytų daikčiukų margumynas tokis, kad susisuka galva, o tarp prekyviečių – skruzdėlynas tarpininkų, kurių kiekvienas girią savo bližgučius. Kurtinantis triukšmas nuo ryto iki nakties, kartais konkuruojantys dėl klientų dėmesio prekeiviai ir susimuša.

Ideologijos yra sudedamoji kultūros dalis, tad apie jas ir prabyla Geertzo alegorija. Neseniai tokie madingi pranešimai ir nekrolagai apie nešviesios atminties ideologijas buvo smarkiai perdėti. Dabar ideologijos jaučiasi puikiai, jų padaugėjo, jos dauginasi kasdien. Paaiškėti tiks ideologijų rūšis. Jos nebeprima tų iš senų laikų. Anksčiau ideologijos pretendavo į *vademecum* statusą. Lemo „visko teorija“ ar vi suotinę enciklopediją. Jos siekė sintezės ir konsolidacijos, norėjo koordinuoti gausias opozicijų poras ir surasti bendrą vardiklį daugybei, net ir visoms be išimties žmonių gyvenimo problemoms, taigi išpraminti pastebėjimų chaosą ir suteikti vienitumą gyvenimo strategijai.

Šiuolaikinės ideologijos nebent tokiai ambicijų. Jos paprastai koncentruojasi į vieną, daugiau daugiausiai dvi problemas, visiškai nesigilindamas į tas valandas, kurios nesileidžia apibrėžiamos kaip darbo diena. Tai leidžia įtaką jų sekėjams padalyti savo laiką ir veiksmus į asmenines ir visiškai kitokias „specializuotas“ ar „dalines“ ideologijas ir nepatirti jokio lojalumo konflikto ar rizikuoti kaltinimais išdavyste bei sąžinės priekaištis. Šiuolaikinės ideologijos taip pat neturi partinių biurų, partijos teismų ir skundikų armijų ar nukrypimų seklių, kai jau kalbėti apie savą Kolymą ar Dachau susektiesiems. Mėgėjai pasirenka ideologijas *a la carte*, sau patogiu ir apibrėžtu laiku.

Ligšiolinė globalizacijos raidą vadinu negatyvia globalizacija. Noriu ją supriehinti su pozityvia globalizacija, kai žmonės atgaus savo likimo kontrolę. Ta globalizacija iš tikrųjų dar neprasidejo. Rašydamas šiuos žodžius, skaitau „The New York Times“, kad Kopenhagos konferencija, kuri turėjo būti žingsnis tokios globalizacijos link, žlunga, nes joje dalyvaujančios šalybės priešinasi tarptautinei prisimutė įsipareigojimų kontrolei. Būtent taip chaotiškai ir įžengiame į antrajį XX a. dešimtmetį.

PARENGĖ KORA ROČKIENĖ

Kiekvieną kartą reikia gimiti iš naujo

ATKELTA IŠ 1 PSL.

niuje, tai Dzūkijoje. Kur yra ta Jūsų kūrybinė erdvė?

Paveikslėlė darymo procesas vyksta visur. Kažkada turėjau kažkokius pusrūsius, palatas Pažaislyje, bet normalios dirbtuvės nesu turėjęs. Pasakiau sau, kad vienas pasaulis yra mano dirbtuvė. Kad ir kur būtum, mintis dirba ir tai yra svarbiausia. Nesu produktyvus menininkas, bet kol sunoksta koks kūriny... Ir kartais sunoksta, bet kai darai, vėl neišeina. Čia gal mano yda, kad reikėtų nuolat dirbtį. Vladas Drėma sakydavo, kad „ranka pralenkia mintį“. Matyt, daugiau mintimis dirbu negu ant drobės.

Reikia mums tos materijos, reikia erdvės, victos, pasidėti kažkur, švesos, šilumos. Žiemą tai ir kariauju Mardasave su namu, vien iškūrenti kiek pastangu reikia. Kai me turiu tokią oazę. Kai palikau VDA, tai savaitę išsišeipęs gulėjau lovoje.

Kaip suprantu, ne itin pasiligtote dėstytojo darbo?

Nelabai. Manau, kad pedagogika naudinga mokymui, bet ne menui ir nereikia painioti tų dalykų.

Ką manot apie vadinantį mūsų „šiuolaikinį meną“?

Visų rūšių reginiai mane žavę, net ir priešingi dalykai. Manau, galime prikalbėti, ko tik norime, bet, vienaip ar kitaip, visada sakau, kad gerai taip, kaip yra. Galiu kuo nors piktintis ar džiaugtis, bet vis tiek tais nuo mūsų nepriguli. Tiktai, regis, štame, naujame mene daugiau vietos šarlatanizmu. Manau, modernizmo epochoje prasidėjo griūtis ir, ko gero, tai atsitiko atsiradus fotografijai. Atiduočiau ordiną fotografams už nuopelnus tapybai, nes fotografija pasižemė tas funkcijas, kurių tapybai nereikia. Fotografija tapybai „atrišo rankas“. Panašumas, autentika, istorija, laikotarpis... o kadaangi laiko néra, tai tik fotografus jis ir domina. Pavyzdžiu, mano paroda

yra jau būsimoji praeitis. Fotografija išlaisvino Picasso. O kai paskaičiai patį Cezanne'ą, kad „tapytojui šviesa iš viso neegzistuoja“, tai apverčia viską aukštyn kojom. Tapytojas dirba tik su spalva, o šviesa dirba su juo pačiu. Šviesa dirba su tapytoju, o ne tapytojas su šviesa.

Gal prieš metus klausiau per radiją Leonido Donskio laidos apie Rembrandt'ą. Donskis citavo kažkokį menotyrininką, kad iš Rembrandt'o paveikslų sklinda šviesa, kuri jiems nepriklauso. Pagalvojau, ir ménulis nešviečia. Iš jo irgi sklinda šviesa, kuri jam nepriklauso. Ar tai reiškia, kad visi paveikslai yra ménuliai? Turinė tokiai minti, kad pasaulis skilo į šviečiantį ir apšviestą. Mes, mano karta, esame iš to ap-

šviesto pasaulio, o naujoji karta – iš šviečiančio. Apšviestas pasaulis yra tylos pasaulis, o šviečiantis – triukšmo pasaulis. Negaliu sakyti, blogai tai ar gerai, bet manau, kad daugelis jau fiziologiskai negalės matyti, suvokti tapybos tiesiogiai, o mieliau žiūrės į Algirdo Petruolio paveiksluką, „šviečiantį į akis“ iš televizoriaus ekrano.

Aš negaliu žiūrėti videomeno. Man tiesiog neįdomu. Įdomesnė yra rašysena, neužteptas drobės kraštas, įdomiau, kaip gula tapybos sluoksnis ant sluoksnio. Man tie dalykai yra brangūs. Du trys spalviniai derinukai... Elementarūs dalykai. Ta minėta edukacija mane vis persiekioja. Vis galvoju apie spektrą. Mes rodome spektrą, užteptą da-

Ričardas Povilas Vaitiekūnas. „Autoportretas“. 1985 m.

Ričardas Povilas Vaitiekūnas. „Mėlynas avilys“. 1983 m.

žais, skalę. Bet tai yra iš tikrujų šviesos spektras. Spindulys lūžta ir skaido spalvas, jis šviečia. O pigmentas yra pigmentas. Todėl Cezanne'as ir teisingai sako, kad tapytojas dirba su dažais, pigmentais. Sumaišę šviesos spindulius gausime stiprią baltais šviesą. Sumaišę pigmentus gausime purvą.

Tuos dalykus studentams reikia žinoti. Čia – edukacija, ne auksčiajų menai. Baltas – tas pats juodas, tik šviesesnis, o juodas – tas pats baltas, tik tamsesnis. Prasideda terminu ekvilibristiką. Kas yra tonas? Aš manau, kad tonas – šviesesnio ir tamsesnio santykis, o spalva – šaltiesnio ir šiltiesnio priešprieša. Bet yra ir spalvos tonas. Gali būti vienodo tamsumo, bet kartu skirtinges mėlynos. Yra begalės tapybinių labirintų, apie kuriuos turi sužinoti studentai. Čia ižvelgiu mokyklos luošumą, kad šitų dalykų nemokoma, o lendama į meno srity. Aš, pavyzdžiu, nesirūpinu studentų menais. Bet kokiu atveju, viskas yra susipyne.

Prisiminiau, regis, Virginijaus Kinčinaičio mintį apie tai, kad paveikslai yra statiski, bet jie sugesti juoja dvasinį ir fizinį žiurovo veiksmą, o videoprojekcijos „gyvu-

mas“ tarsi sukausto žiurovo sąmonę ir kūną.

Iš dalies taip. Žinoma, videofilmo išraiškoje egzistuoja tie sluoksniai, kurių aš nežinau ir kurie galbūt judina žmogų iš vidaus. Kaip aš, pavyzdžiu, dirbdamas tą savo paveiksluką, sužinau, kad jis jau baigtas? Kažkas krūtinėje traksteli. Traksteli, ir žinau, kad viskas. Būna, kad bedirbant kelis kartus traksteli, ir nežinai, sustoti ar ne? O tada pasižiūri – šnipštasis, nicko néra. Videomenas, kiti šiuolaikiniai menai taip pat turbūt turi pozityvių bruožų, žmogaus kančias ir džiaugsmo. Menas gali būti daugiavezidis, tūkstantveidis. Sunku atskirti, kuris geras, kuris blogas. Tai sunkiai nusakomi dalykai, negaliu sakyti kategoriskai. Sau išvedžiau naujas sąvokas – sveikas arba nesveikas. Bet priėjau išvados, kad ir liga gali būti sveikai. Seniai atmečiau tokias sąvokas kaip „gražus“ ar „negražus“, „geras“ ar „negeras“. Sakau – „sveikas kūrinos“.

Iš tiesų nieko nežinau, nieko nemoku ir kickvieną kartą reikia gimiti iš naujo. Ir taip po truputį, gimisti gimisti ir... nusidėvi, nelieka nieko.

Ačiū už pokalbi.

PARENGĖ KĘSTUTIS ŠAPOKA

Didelė istorija mažujų akimis

Paroda „Meno istorija vaikų akimis“ Vilniaus vaikų ir jaunimo dailės mokyklos galerijoje

Malvina Jelinskaitė

„Prieš jūsų akis – spalvinga ir žaisminga paroda, kviečianti į meno istoriją pažvelgti vaikų akimis“, – skelbia parodos kuratorė Sigita Stankevičiūtė. Čia 5–12 metų vaikai interpretuoja dailės istorijos periodus nuosekliai nuo piešinių uolose iki modernizmo ir postmodernizmo. Ekspozicijoje rasite ir piešinių, ir pagal bizantišką tradiciją sukurtų mozaikų, ir net instaliacijų. Kai kurie darbai interaktyvūs, kviečiantys žaisti.

Natūraliai iš naujo kyla kopijos

ir originalo santykio klausimai. Kiek ir kaip svarbus kopijavimas mokymosi procese. Juk Viktorijos laikų meno mokyklose mokiniai susėdė piešdavo, pavyzdžiu, tą patį medžio lapą, kuris jau nupieštas ant lentos, itin schematiškas ir menkai teprimena tikraji. Kai ižymius suaugusiuosiu menu kūrinius kopijuojant, kopija įgauna nuoširdų laisvės proverži, kurio neužgože nei kopijuojami šedevrai, nei juos parinkę ir vaikams pristatę mokyklos mokytojai. Taip kopija virsta interpretacija arba laisva improvizacija meno istorijos tema. Apžiūrinėjant Vil-

niaus vaikų ir jaunimo meno galerijos ekspoziciją galima pasiusti taip, lyg vaikščiotum po savotišką Luvrą. Čia skleidžiasi ta pati pasaulinio lygio meno šedevrų dvasia ir tyro nekasdinė, iškilminga, itin kosmopolitiška nuotaika.

Parodoje esantys aprašymai gana išsamūs ir bendrais bruozais charakterizuojant pagrindines epochos savybes. Kartais aprašymuose pasakoma daugiau, negu galima pamatyti kūriniuose. Aprašomos skirtinės epochų istorijos sukuria ir po kelių ar keliolika „nematomų kūriinių“ ir paroda tarsi „pagausėja“

eksponatų: nesvarbu, kad vieni matomi, o kiti tik įsivaizduojami. Pavyzdžiu, iliustruojant antikinės Graikijos epochą, parodoje galima pamatyti raudonfigūres ir juodafigūres amforas, o greta perskaityt, kad Sokratas yra garsiojo posakio „žinau, kad nieko nežinau“ autorius, kad senojoje Graikijoje gime ne tik filosofiją, bet ir teatras, literatūra, mokslai, sportas, susiformavę išstatymai, valdymo sistema.

Vilniaus vaikų ir jaunimo dailės mokyklos programa neįsivaizduojama be meno istorijos pažinimo, jos suvokimo ir bandymo perteikti jā

savaip. O kas įdomiausia – daugiau briaunė ekspozicija paskatino ne vieną parodos lankytoją susidomėti menu ir jo istorija. Mokykloje vyraujantis rimtas požiūris į vaiką, pasitikėjimas juo ir jo kūrybinėmis galiomis, pasirodo, gali sudominti ir suaugusiuosius, kurie neretai manosi žinantys pakankamai.

Dvidešimto amžiaus moteris

Apie Haliną Kairiūkštytę-Jacinienę

Jolanta Marciauskaitė-Jurašienė

Sausio 6 d. buvo dvidešimt šeštadienį Halinos Kairiūkštytės-Jacinienės mirties metinės. Reikšminga tarpukario ir sovietinio laikotarpio meno tyrininkė, kritikė, etnografičių ir dailininkė buvo pirmoji daktaro laipsnį įgijusi Lietuvos moteris. Jau seniai niekas nemini šios datos, tačiau pastaraisiais metais menotyra linksta peržiūrėti ne tik menininkų, bet ir dažnai už kadro liekančių menotyrininkų indėlį. Štai nesenai išleista knyga apie Mariją Matušakaitę, ketinama išleisti knygą apie Vlado Drėmos dailėtyrinę veiklą. Šis straipsnis – kulkus bandymas keletu štrichų nužymėti Halinos Kairiūkštytės-Jacinienės portreto ir veiklos bruožus.

Halinai kartu su broliu dyviniu Jonu gime 1896 m. lapkričio 13 d. Seinuose lenku poëtės Julijono Vichert ir valstiecių kilmės visapusiško išsilavinimo mokytojo Juozo Kairiūkštėlio šeimoje. Daugelis Kairiūkštėlių giminės atstovų turėjo gabumų menini – tai Julijona aškino giminyte su Pranciškumi Smuglevičiumi. Aštuoni vaikai augo žaidamai su žalčiais, knygų, muzikos ir gamtos apsupty. Savo memuaruose Halina rašo: „Iš viso, mes, vaikai, bene iš savo tévo paveldėjome kažin kokią vidinę rimtį; visi buvome linkę į turtingesnį ir prasmingesnį laiko praleidimą, i prtingą veiklą. Savo tévu pavyzdžiu nemégome tuščiai praleisti laiko lėktose pramogose ir pigiuose pasilinksmiimuose rūkant, girtaujant, kortomis lošiant ar šokant.“ (LLMA f. 397, ap. 1, b. 758)

XX a. pradžioje mokytė moteris vis dar buvo retenybė, bet Kairiūkštėliai pasistengė į mokslus išleisti vairius, neskirstydami jų pagal lyti. Viisi jie išsilavinimą gavo užsienyje.

1907–1911 m. Halina mokėsi mergaičių gimnazijoje Kelcuose. 1911–aisiais, tėvui grįžus į Vilnių, priimta į auksčesniajai Marijos aštuonmetę mokyklą, kurioje tuo metu daugiausia mokėsi rusų ir lenku tautybės mergaitės ir tiki dvi lietuvių. Mokykloje ją globojo piešimo mokytojas, pastebėjęs jos gabumus. Jau tada Halina svajojo tapti dailininkę ir paskirti save dailei. Nuo mokyklos laikų pradėjo rinkti filosofų, poetų sentencijas, iš kurių vėliau pasidarė nemenkā kartoteką. Memuaruose ji rašo: „Stengiausiai įdomias ir man naujas idėjas asimiiliuoti, kad jos taptų lyg ir mano prototipas ir dvasios pasaulio dalimi.“ 1911–1912 m. paraleliai mokėsi Ivano Trutnevo piešimo mokyklos vakarienuose kursuose kartu su broliu Vytautu Kairiūkštėliu.

1915 m. rudenį prasidėjus karui ir artinantis vokiečiams, su šeima turėjo evakuotis į Voronežą karu sudidele dalmi mokyklų jaunuomenės. Mokėsi vien penketais, taigi išstojo į Maskvos auksčesniųjų moterų kursus Fizikos ir matematikos fakulteto Gamtos skyrių, kuris ruoše gamtos mokytojas gimnazijoms. Šlykštėdamasi ji skrodė varles, o šir-

dies atgaivą rasdavo lankydama muziejus, viešus poczijos vakarus, kuriuose klausėsi Aleksandro Bloko, Konstantino Belmonto. Viešuose studentų renginiuose tuo metu rodėsi ir jauna pianistė Jadyga Čiurlionytė. Maskvoje mokėsi ir vresni Halinos broliai Vytautas su Stasiu. Netrukus susipažino su lenką inžinieriumi Vitoldu Jacyna ir už jo ištekėjo. Šis žingsnis išplėsė ją iš taip trokšto mokslo ir meno pasaulio keleriems metams, kuriuos ji praleido Jekaterinburge (Sverdlovsk), skurde ir nepritekliuje, prašydama piešino lašo savo pirmagimui. „Studijavimas, lavinimas aukštojoje mokslo įstaigoje atrodė kaip prarastas rojus, iš kurio aš likimo valia buvau išvaryta“, – rašė ji.

Po dvejų metų santuokos Jacyna pamilo kitą moterį ir palikę Haliną, besilaikiančią jau antrojo vaiko, suteikė jai galimybę pakilti naujam gyvenimui. Skausmingos skyrybos tapo naujuo gyvenimo etapu pradžia. 1921 m. sausį ji grįžo į Tarybų Rusijos į jau neprisklausomą Lietuvą ir apsigyveno Kaune pas savo išsiilgtą seserį. Kelionė gyvuliniai vaganaus truko savaitę. Antrasis jos kūdikis mirė vienoje Rusijos ligoninių, būdamas vos kelių mėnesių. Jau antra dieną po grįzimo paprašė tévų priimti globoti sūnų ir leisti vykti mokyties. „Juk aš jaučiaus tokia nepatenkinta savo ikitoliniu gyvenimu. Juk aš jaučiau tokį bekraštį, nepasotinamą žinių troškimą, tokį nenutildomą veržimasi švestis, mokyti, tobulinti savo asmenybę, išsapiusių plėtoti gamtos man dovanotus gabumus, kad vėliau savo žiniomis galėčiau prisidėti prie mano tévynės kultūros kėlimo ir būti naudinga kitiems.“

1921 m. rudenį išvyko studijuoti meno istorijos į užsienį. Gavo Lietuvos valstybingę stipendiją moksłams, atsižvelgiant į tévo nuopelnus valstybei. Kartu su Baliu Sruoga, jo jaunesniuoju broliu, poetu Faustu Kirša keliavo Baltijos jūra, norėdami aplenkti „lenkų koridorius“. Atvykus į Berlyną, jų keliai išsiskyrė, Halina su auksčiausia Veronika Bakštyte keliavo į Miunsterį. Prasidėjo desperatiskai trokšti mokymosi metai, kurį kiekvieną minutę ji stengėsi kaip įmandydamai išnaudoti. Kaune atstovybėje ji buvo įrašyta į Ekonomikos fakultetą, bet neištverta, nes ten nė kelių dienų perėjo į Filosofijos fakulteto Meno istorijos skyrių.

Savo memuaruose ji rašo: „Miunstryje, šiotoje gana provinciškoje ir konservatyvioje, gana tylioje Vestfalijos sostinėje, aš buvau tarsi feministė, moteris – savarančiškesnio ir pažangesnio gyvenimo pionierė. Šiltesniu oru visada po miestą vaikščiojau vyriškai ryžtingu žingsniu, vienplaukė ir trumpai apsikirpusi, nešina po pažastim didoku vyrišku portfeliu. Anais laikais tai buvo naujovė, manau, užkrečianti ir kitas jaunas moteris, ypač merginas. Tad nieko nuostabaus,

kad vieną gražią pavasario dieną, gatvėje pralenkusi vresniojo amžiaus moterį, išgirdau paskui save jos pasipiktinimo pilnus žodžius: „Das ist die Frau des zwanzigsten Jahrhunderts!“ (Tai yra dvidešimto amžiaus moteris!)“

Jau po antro semestro Halina persikėlė į Miuncheną. Besimokydamas susipažino su Vincu Mykolaičiu-Putinu ir nupiešė jo portretą, apie kurį, praėjus keliasdešimčiai metų, Vilniuje jis sakė, kad iš visų dailininkų pieštų ar tapytų portretų šis anglimi pieštas darbas jam patiko labiausiai. Po karo Putinas perdavė globoti portretą Mokslo akademijos bibliotekai – tai Halina laikė nemažu komplimentu.

1924–1926 m. studijavo meno istoriją Ciuriche. Čia atvyko skatinama dėstytojo Heinricho Wölflino. Formaliosios dailėtyros tévas vertinė savo jaunają kolegę ir dažnai kviesdavosi į svečius. Anot Halinos, jo namuose dažnai svečiudavosi muzikantai ir kalbėti jis labiau mėgo ne apie dailę, o apie muziką.

Per 1925 m. vasaros atostogas kartu su broliu Vytautu aplankė žymiausius Italijos meno centrus (Milaną, Veneciją, Florenciją, Pizą, Romaną, Neapolį ir kt.), į kuriuos vyko rinkti medžiagos disertacijai apie Pažaislio architektūrinių ansamblį. Disertaciją pristačiusi Ciuricho universitete, už ją gavo filosofijos daktarės laipsnį. Ji grįžo į Kauną kupina polėkio, entuziazmo ir noro dalyvauti ir kelti kultūrinį Lietuvos gyvenimą.

Europinio išsilavinimo lygio moteris ne iš karto gavo atitinkamas pareigas. Ji turėjo puikias dailės istorijos, teorijos žinias, gebėjo kritikai vertinti meno procesus, galbūt kritiška ir profesionali jos mintis kiek drumstė ir gąsdino vis labiau mėsčioniškomis vertybėmis apsimančią Kauno inteligentiją, vyresniosios kartos dailininkus, kuriuos ji peikė už sustabarėjimą, pernelygi didelį prisirišimą prie gamtos mėdziojimo. Daugelį estetinių kriterijų perėmusi iš jai dėčiusių profesorių, ji vertino formaliasias meno kūrinių puses: kompoziciją, spalvą, ritmą, troško, kad kūriniuose ne stiliuoti atkurtų gamtą, ne tarnautų mėsčioniškam skoniui, o atspindėtų autentišką ir originalų menininko požiūrį. Halina, kaip kritikė, aktyviai rašė į spaudą, jos nuomonę vertino panašių estetinių pažiūrų Justinas Vienožinskis. Išidrausinus „Lietuvyje“ ji net gana įžiliai diskutavo su Pauliumi Galaune dėl „Lietuvos liaudies raižinių“ parodos Čiurlionio galerijoje vertės ir atribus. Ji didžiavosi savo žiniomis ir drąsiai jas demonstravo, kartais peržengdama takto ribą. Kita vertus, galima suprasti, kad ją, nemažai keliavusią po Europą, tiesiog stulbinė ir piktino Lietuvos kultūrininkų akiračio siaurumas.

Tarpukariu ji buvo vienintelė aktyviai besireiškianti moteris meno kritikė. Tačiau buvo ir daugiau

A. Valeškos tapytas Halinos Kairiūkštytė-Jacinienės portretas

emancipuotų moterų, taip pat baignu mokslus užsienyje. Atstovaujančios naujoms, modernioms vertybėms keleto moterų organizacijų įkūrėja Ona Mašiotienė, ambicinga visuomenės veikėja dr. Paulina Kalvaitytė ir Halina Kairiūkštytė-Jacinienė gynė „suvyriškėjusių“ moterų aprangą „Gajos“ korporacijos surengtame viešame „Mados teisme“ (1929). Mados buvo kaltinamas ir ginamas moralės, estetikos ir higienos atžvilgiais. Panauodus gausias savo, kaip meno istorikės, žinias, Halina spalvingai nubūtė praejusių laikų madą. Teigė, kad „vadovaudamas sveiko proto, tikslinguo, patogumo, paprastumo principais, o ne koketerija ir noru patiki vyrams, moteris sukūrė sau rūbus, kurie netrukdytų jai stoti į konkurenciją su vyrais, kurie leistų jai patogiai dirbti, neversdamis jos peraugi gaišinti savo brangaus laiko.“

Atremdama kaltinimus dėl aprangos nemoralumo, ji teigė, kad yra priešingai – dabartinė mada yra moralė, nes nelinkusi pabrėžti moters kūno išlinkimų kaip anksčiau. Moteris tampa vyriška ir tai labai gerai, nes paprastumas yra gražu. Racionalumo, tikslinguo, praktiškuo, paprastumo kriterijus ji taikė ir per Kauno radiofoną skaitytame paskaitų cikle apie „Modernišką buto įrengimą“. Jos išsakyta nuomonė darbai laikoma pirmaja profesionalia mados kritika Lietuvoje.

Tarpukariu auksčiausiai mokslų baimis moterys jungėsi į organizacijas Vakarų Europos pavyzdžiu. Štai 1930 m. Halina atstovavo Lietuvai tarptautiniam mokslo kongresui Prahoje. Kaune buvo federacijos skyriaus sekretore. I 1931 m. spaudoję pasirodžiusi pirmajai gražuolių konkursuose skelbiama ji sureagavo

Ką palikti kuprinėje?

Nauji filmai – „Viskas ore!“

Živilė Pipinytė

Rajanas Bingamas – nemalonus tipas. Jis dirba didžiulėje korporacijoje, kuri verčiasi žmonių atleidinėjimu. Rajanas yra aukščiausios klasės specialistas. Jis sugeba įtikinti atleidžiamą žmogų, kad visos permainos tik į gera, nors, jei atvirai, tas žmogus neturi jokių perspektyvų. Rajanas gyvena ore – jis skraiðo iš vieno JAV kampo į kitą ir į namus užsuka retai. Rajanas turi vieną didelį tikslą. Jis kaupia už nuoskrastas mylias gautus taškus ir noriapti grafitinės (sic!) kortelės savininku – itin privilegiuoto klubonariu. Vesdamas seminarus jis aiškina savo klausytojams, kad gyvenime verta skirti tai, kas svarbu, ir tai, kas nelabai nebūtina. Tai, kas būtina, turi tilpti vienoje kuprinėje. Ši metodinė priemonė Rajano rankose filmo „Viskas ore!“ („Up In the Air“, JAV, 2009) režisieriu Jasonui Reitmanui yra metafora, apibūdinanti ne tik Rajaną (matyt, gyvenantį pagal senovinį principą *omnia mea mecum porto*), bet ir viusomenę, kurią staiga ištiko ekonominė krizė ir kuri turi iš naujo atsi-

rinkti tai, kas jai yra svarbiausia. Vaizdžiai tariant, Reitmanui rūpi sužinoti, ką jo tėvynainiai pirmiausia gelbėtų iš degančių namų.

Režisierius yra prisipažinęs, kad filmu personažais renkasi tipus, kurie paprastai nesukelia visuomenės simpatijų. Rajanas pratekęs tokią Reitmano personažų galeriją. Prieš tai buvo cigarečių pramonės lobistas filme „Dékui, kad rūkote“, nėščia pauglė, kuri šaltai suplanavo pagimdytą kūdikį atiduoti įvaikinti („Džuno“). Reitmanas neverčia žavėtis savo personažais, net jei, tarkime, Rajaną suvaidinti pakviêtė nepasakomai žavę ir teigiamą George'ą Clooney. Bet kartu „Viskas ore!“ nėra ir križę išgyvenančios viusomenės satyra, nors reikėtų visai nedaug, kad filmas toks taptų. Filmui visai netoli ir iki apgailėtinos romantinės komedijos. Reitmanas puikiai išlaviravo tarp tradicinių žanrų spąstų ir žiūrovų lūkesčių. Išižiūrėjus „Viskas ore!“ provokuoja kiekvienam žingsniję, nes Reitmanas nesiūlo iš anksto žinomu atskymu. Netikėti personažų poelgiai, pagaliau ir patys personažai, yra dviprasmiški, jie nesutelpa į tradi-

cinius – gerus ir blogus, teigiamus ir neigiamus ir pan. vertinimus. Gal tik išskyrus jauną ir gabią Natali (Anna Kendrick), kuri nori patobulinti atleidimų sistemą (viskas turi vykti internetu), o iš pradžių išsirengia į savo išskirtinę iniciacijos kelionę kartu su Rajanu. Natali tiksliai suplanavo savo idealų gyvenimą, ji gerai žino, ko nori, koks turi būti vyras, atlyginimas, namai. Tačiau būtent ši idealai prie šiuolaikinio gyvenimo sąlygų prisitaikiusi herojė palūš pirmoji, taip ir nepasiekusios lenktynių atkarpos, kurioje patogiai jaučiasi Rajanas ir Aleks. Viename ore uoste susitikę Rajanas ir Aleks yra idealiai pora – profesionalai, ciniškai, mokantys išnaudoti gyvenimo suteiktas galimybes. Jų suartėjimas abiem žada išspūdymą. Reitmanas meistriškai pasinaudoja šiaiš personažais, jų socialinės padėties ir asmeninio gyvenimo santykiai, kad suformuluotų vieną svarbiausią filmo idėjų. Rajanas ir Aleks atsiskleidžia nuvykę į vos nežlugusias Rajano sesers vestuves. Provincialus miestelis, negražūs žmonės, senamadiška jų būtis kontrastuoja su spindinčiose dirbtinon-

se ore uostų erdvėse įstrigusiu Rajano gyvenimu, jo darbu ir svajone. Tai realybė, nuo kurios jis taip atakliai bėga. Akistata su ja priverčia Rajaną suformuluoti ir, matyt, režisieriu vieną svarbiausius teiginį, kodėl žmogui geriau būti kartu su kažkuo, atsisakyti racionalių vienatvės argumentų. Suvokęs pačią, bet sunkiai iygivendinamą tiesą, Rajanas pabandydama kažką keisti, tačiau režisierius nėra toks nai-
vus, kad pasiūlytų mums tradicinę atomazgą. Jis paliks savo herojų, vaizdžiai tariant, tarp dangaus ir žemės, žinoma, ore uoste.

Nenoras kurti palengvintą pasakojimą priartina Reitmaną ne prie klasiko Franko Capros, kuris mėgo panašius personažus ir siužetus, bet prie 7-ojo dešimtmecio amerikiečių socialinės dramos tradicijos. Žiūrėdama „Viskas ore!“ prisiminiau Mi-

ke'o Nicholso „Absolventą“, Johno Schlesingerio „Nakties kauboju“, kitus filmus, kuriuose dažnai viename epizode dera socialinė kritika, Amerikos gyvenimo kronika, kelio filmas, ištarmės dviprasmiškumas ir net Woody Guthrie muzika (beje, jo daina prasideda ir „Viskas ore!“). Reitmanas keliskart panaudoja ir epizodus, kuriuose kalba autentiški žmonės – atliksti iš darbo eilinių amerikiečių. Jų intymios išpažintys visai nedisonuoja su filmo atmosfera ir stiliumi. Tai rodo, kad Reitmanas yra tikslus ir gilius dabarties stebėtojas.

Žinau, kad lietuvių kino vertinėtojai tradiciškai iš aukšto žvelgia į amerikiečių pastangas kurti autorių kiną. Bet Jasonas Reitmanas tai daro puikiai. Jo magiškoje kuprinėje telpa ir holivudinė tradicija, ir neprisklausomo kino dvasia.

Apie meilę ir atsakomybę

Fatih Akino filmai „Skalvijoje“

Vasarį 12–16 d. „Skalvija“ kartu su Goethe's institutu Vilniuje rengia vokiečių režisieriaus Fatih Akino filmų retrospektivą. Hamburge turkų imigrantų šeimoje gi-mes režisierius ir aktorius savo filmuose dažniausiai prabyla apie šaknis, savo vietas ir tapatybės paieškas naujoje Europoje. Hamburgo meno akademijoje vizualinę komunikaciją studijavęs Akinas pirmąjį trumpametražį filmą sukūrė 1995-aisiais. Tai buvo „Sensin – Du bist es!“. Šis ir vėlesni Akino trumpametražiai filmai surinko daug festivalių apdovanojimų. Pilno metražo filmu Akinas debiutavo 1998 metais.

Debiutas buvo įvertintas Lokarno festivalio prizu. „Greitai ir be skausmo“ („Kurz und schmerzlos“) pasakoja apie tris vaikystės draugus – turkų Gabrielį, serbų Bobį ir graikų Kostą. Jie – smulkūs nusikaltėliai. Grįžę iš kalėjimo Gabrieлиus nusprendžia gyventi kitaip – be smurto, nusikaltimų ir „mačo“ įvaizdžio. O Kosta ir Bobis prisijungia prie albano nusikaltėlių grupuotės. Jie net neįtaria, kokios tragiskos bus pasekmės. Kai Bobis žūsta, Kosta nusprendžia atkeršyti. Gabrieiliui teks rinktis...

2000-aisiais pasirodės vienas populiariausių jauno režisieriaus filmų „Liepą“ („Im Juli“) irgi prabilo apie pasirinkimą. Filmo herojus jaunas mokytojas sendaikčių turguje susipažsta su mergina Juli. Tas susitikis-

Fatih Akinas filmuojant „Stambulo garsus“

mas pakeis jo gyvenimą... Šiame ketlio filme parodytą nuotykių kupina naivaus ir įsimylėjusio mokytojo keliuose dažniausiai prabyla apie naujųjų vokiečių kiną. Akinas tapo vienu jo lyderių. „Galva į sieną“ pasakoja apie du autsaiderius turkus, kurie neranda vietos šių dienų Vokietijoje. Kahitas ritasi žemyn, praradęs savo mylimą žmoną. Sibel nori nusižudyti, nes negali gyventi taip, kaip reikalauja jos šeima. Konservatyvios tradicijos varžo Vokietijoje užaugusią meryginę. Sibel pasiūlo fiktyviyas vedžias Kauhutui. Taip ji tikisi išsilaisvinti iš šeimos globos. Tačiau bendras gyvenimas atneša visa ne tai, ko tikėjosi abu. Vyras įvykdo žmogžudystę, o Sibel grįžta į Stambulą. Išejęs iš kalėjimo jis vėl susiranda žmoną, bet jis jau nusprendė pradėti naują gyvenimą...

dytas konkursinėje Berlyno kino festivalio programoje ir apdovanotas „Auksiniu lokiu“ bei Europos kino akademijos prizais. Po šio filmo prabila apie naujają vokiečių kiną. Akinas tapo vienu jo lyderių. „Galva į sieną“ pasakoja apie du autsaiderius turkus, kurie neranda vietos šių dienų Vokietijoje. Kahitas ritasi žemyn, praradęs savo mylimą žmoną. Sibel nori nusižudyti, nes negali gyventi taip, kaip reikalauja jos šeima. Konservatyvios tradicijos varžo Vokietijoje užaugusią meryginę. Sibel pasiūlo fiktyviyas vedžias Kauhutui. Taip ji tikisi išsilaisvinti iš šeimos globos. Tačiau bendras gyvenimas atneša visa ne tai, ko tikėjosi abu. Vyras įvykdo žmogžudystę, o Sibel grįžta į Stambulą. Išejęs iš kalėjimo jis vėl susiranda žmoną, bet jis jau nusprendė pradėti naują gyvenimą...

„Galva į sieną“ yra pirma Akino sumanytos trilogijos dalis. Iš šių retrospektivų Vilniuje nepatekusi antroji – 2007 m. Kanuose už geriausią scenarijų, o kiek vėliau ir Europos Parlamento prizu apdovanota juosta „Iš kitos pusės“ nesenai rodyta kino teatruse ir per TV. Akinas prisipažista, kad trilogija sumanė kaip savo brandos įrodymą, savo išskaitinimą, kurį išlaikęs jis mieškaujantis vesternus, siaubo filmus ar film noir. Pasak režisieriaus, trilogija skirta trimis svarbiausiams dalykams – meilei, mirčiai ir blogiui.

„Galva į sieną“ prabilo apie meilę. Tačiau dar viena svarbi visų Akino filmų tema yra gyvenimas keliose kultūrose, bandymas jas suderinti ir iš tų bandymų kylanti tapatybės paieškų problema. Režisierius nuolat akcentuoja klausimą, kas yra šiuolaikinė Europa – tam tikra geografinė erdvė ar civilizacija, peržengianti atskirų šalių sienas. Ieškodami savo šaknų vis labiau globalėjančiai pasaulyje, ir Akinas, ir jo filmų herojai nuolat grįžta į Turkiją. Būdamas vaikas režisierius kartą per metus vykdavo ten astostogauti kartu su tėvais. Turkijoje patirti išpuoždžiai buvo kontrastas vokiškai paauglystei: namai be elektros, išprastu patogumu: „Tas šešias savaitei aš išgyvendau tarsi epopėją. Prisimenu, kaip su broliu éjomė į kiną ir seansą nutraukė kariškiai, išvarę mus iš salės. Visai tai išgyvenau kaip vaikas, staiga atsidūrės nuotykių ro-

mane.“ Tačiau būdamas dvidešimt vienų Akinas atrado visai kitą Stambulo veidą, tikrą pogrindį, apie kurį egzistavimą net neįtarė: „...visą klubinę kultūrą, apsviaigimą, laisvę“. Tas kitokios Turkijos atradimas bene ryškiausias Akino filme „Stambulo garsai“ („Crossing the Bridge. The Sound of Istanbul“, 2005). Tai – dokumentinis filmas apie Stambulo muzikinį pasauly. Garsios vokiečių muzikinės grupės „Einstürzende Neubauten“ boso gitartas Alexanderis Hacke kartu su režisieriumi leidosi į Stambulo gatves. Jie bandė pagauti miesto muziką ir sukurti užburiučią muzikinę kino kelionę po Stambulą.

Akinas ne kartą yra sakęs, kad jaučiasi susaistytas su Turkija atsakomybe:

„Esu ne kartą sakęs „tai – mano šalis“, bet iš tikrujų viskas kur kas sudėtingiau. Abejoju, ar galiu priklausyti kuriai nors vienai šalai.

Iki šiol nežinau, kam priklauso.

Aistringai ir be kompromisiškai myliu Turkiją. Bet taip pat be kompro-

misiškai myliu ir Vokietiją. Jas abi myliu dėl visai skirtinę pričiaskių.

Meilė daro žmogų atsakingą. Todėl esu už Turkijos stojimą į Europos Sajungą. Tai vienintelis būdas nu-

galėti šalies viduje kylanti ekstre-

meizmą.“

Beje, retrospektivos žiūrovų laukia surpirzas – į lietuvių publiką iš ekranu kreipsis pats režisierius.

PARENGĖ Ž. P.

Šiurpuliajimas

Krėsle prie televizoriaus

Švilkis Filas antradienį pamata savo šečelį ir pažadėjo amerikiečiams, kad žiema tėsis dar šešias savaites. Seimo nariai tą pačią dieną klausėsi šiurpinančių prancūzų vienuolio pasakojimui apie satanistus ir apskritai jaunimo kultūrą. Tą patį antradienį Rūta Janutienė šiurpino Lietuvos žmones pasakojimais apie tai, ką jie dabar valgo. Bet aš prisimenu rūkytą, sūdytą ir kitokį siaubą, kuriuo kadaise kaime vaišindavo senelės seserys, ir vargšus tvartuose kenčiančius gyvūnus bei ritualizuotą liaudies šventę – jų skerdinę. Todėl netikiu pasauliniu maisto gamintu sūmonkslu. Visos žinių laidos šiurpina kaimiečių pasakojimais apie užpustytus kelius. Jų pasiklausius galima įtarti, kad vienkiemiu gyventojai kasdien keliauja po gimtajį kraštą ir begėdžiai kelininkai iš jų atėmė gyvenimo prasmę. Žurnalistai taip nori mus pašiurpinti, kad užpustytas kaimo kelias tampa viena svarbiausių dienos žinių. Žiema, tikiu, vis dėlto kada nors baigis. Bet kutenančiu šiurpinimui pabaigos tikrai nematyti, nes tai – kaip saulėgrąžos. Atnisėdi priešais televizorių ir lūkšteni. Lukštų krūvelė didėja, liežuvis iškausta, bet sustoti sunku. Šią savaitę tokius filmus taip pat bus nemažai. Įtariu, kad vis dėlto juos maloniužiūrėti, nei klausytis prancūzų vienuolio, kuris, matyt, pamirštas yra serijinis žudikas...

Manau, kad Keila suprasti gali beveik kiekvienas iš mūsų. Pavyzdžiu, aš jau seniai įtariu, kad mano kaimynai iš viršaus verda žmogieną, nes smarvę iš jų virtuvės sklinda nepakeliamą.

Bet dar stabtelėsiu prie „Paranojos“: atkreipkite dėmesį, kad filmo kūrėjai kiekvienam iš trijų pagrindinių personažų namų pritaikė atskirą spalvą koda. Ternero namai sklidini šaltos mėlynos, graužolės Ešlės – šiltos kreminės, Keilo – tamšiai rudos.

Šiurp mėgėjams turėtų patikti ir šyvakar (LTV, 5 d. 23 val.) rodomas Mike'o Figgiso „Dvaras prie Šaltojo upelio“ (2002). Pavargę nuo miesto gyvenimo, filmo herojai nusiperka svajonių namus (tiesa, kol kas tai dar kone griuvesiai) kaimo. Iluzijos ima žlugti, kai iš kalėjimo išeina buvęs dvaro savininkas, o namas atveria vis naujas paslaptis...

Vienas pirmųjų filmų dabar tokiu populiariu „miesto legendų“ tema buvo 1992 m. Bernardo Rose'o

mo. Čia jis nustato, kad žmonijos laukia naujas ledynmetis. Pasižiūrėkite, kaip atrodys Florida, kai temperatūra sieks -273 °C. Visai kaip neišbrendamas Vilnius, tiesa?

Amerikiečių režisierius skambia pavardė D.J. Caruso taip pat gerai prisimena Hitchcocką. Filmą, be jokių abejonių, įkvėpė nemirtingasis „Langas į kiemą“. 2007 m. Caruso filme „Paranoja“ (TV3, 7 d. 21.30) septyniolikmetis priemieste gyventojas Keilas (Shia LaBeouf) policijai pasižadėjo neišėti iš namų ir persitoti televizoriumi, picomis bei kompiuteriniai žaidimai ima stebeti savo kaimynus, jų gyvenimą ir kruopščiai saugomas paslaptis. Stebėjimas vaikiniui teikia vis daugiau malonumo. Tačiau naujai iškeptas vujeristas tuo nesitenkinia, jis ima įtarti, kad kaimynas ponas Terteris yra serijinis žudikas...

Manau, kad Keila suprasti gali beveik kiekvienas iš mūsų. Pavyzdžiu, aš jau seniai įtariu, kad mano kaimynai iš viršaus verda žmogieną, nes smarvę iš jų virtuvės sklinda nepakeliamą.

P.J. Hogan filmo „Meilė be sąlygų“ (LNK, 7 d. 23 val.) herojė Greis (Kathy Bates) gyvena niekam neuzduodama pernelyg daug klausimų. Ji ištekėjusi už Makso, kiekviena diena primena prieš tai buvusią – iki to tyro, kai Maksas pareiškia išeinantis pas kitą, nes su Greis jaučiasi senas. Apleista Greis nori paguosti save ir nusiperka bilietai į mėgstamo dainininko koncertą. Bet čia ją ištinka kita tragedija – Greis sužino, kad jos žvaigždė nužudė serijinis žudikas. Moteris vyksta į dainininko laidotuves ir nusprendžia rasti nusikaltelį. Jai pasirengę padėti dainininko mylimasis...

Filmo kūrėjams, ko gero, svarbesnis buvo ne žudiko gaudynės momentas. Greis, iki tol apie žvaigždžių gyvenimą žinojusi tik iš spalvotų žurnalų, staiga atsiduria tarp

jų. Susidūrimas su ta kita tikrove yra gana įdomus ir savaip pamokantis. Nors gal nusišneku, ką nauja ir gera sužinočiau staiga atsidūres tarp lietuviškų televizijos žvaigždžių? Nesenai vienoje laidoje rusų muzikos kritikas Artemijus Troickis palygino televizijos žiūrovų numylėtinį Nikolajų Baskovą su vėmimą sukeliančiu mikroorganizmu. Ko gero, panaši ir daugumos lietuviš-

kad operatorius Harris Savides kadre pabandytu atkurti Georges'o de La Touro paveikslų dvasią. (Beje, kino teatruse dar galima pamatyti naują Gray'aus filmą „Tarp dviejų mylimųjų“.)

Šią savaitę besibaigiantys „Žiemos ekranai“ surengė puikią Alaino Resnais retrospektyvą. Jei klasiko darbų jau spėjote pasiilgti kaip aš, LTV2 sekundienę (7 d. 23.50)

„Paranoja“

ky žvaigždžių funkcija.

Iš jau nebe antrą kartą rodomų filmų siūlau atkreipti dėmesį į Jameso Gray'aus „Jardus“ (TV3, 6 d. 23.40). Filmas apie jaunu nusikalčių, kuris grįžta iš kalėjimo turėdamas tikslą gyventi teisingai, bet šeima, kuri jam atrodė užuovėja, stumia vaikiną atgal, pasižymi puišiu aktorių ansambliu: Markas Wahlbergas, Joaquinas Phoenixas, Charlize Theron, Fay Dunaway, Ellen Burstyn, Jamesas Caanas. Prieš filmavimą režisierius grupėi parodė Luchino Visconti „Roką ir jo brolius“ bei Elia Kazano „Krantines“, o šantažo, korupcijos, žmogžudystės ir kitokių paslaptių atmosferą pertekliai ir pasitelkdamas klasikinę tapybą – Gray'us norėjo,

primins jo filmą „Meilė iki mirties“ (1984).

Biografinių dramų mėgėjai, neabejoju, atkreips dėmesį į britų televizijos filmą „Mano berniukas Džekas“ (BTV, 7 d. 23 val.). Režisierius Brianas Kirkas perkélé į ekraną jaudinantią istoriją apie Rudyardą Kiplingą ir Pirmajame pasauliniame kare dingusį jo sūnų. Ko gero, kadaise tokį svarbų ne tik britams imperijos dainių Kiplingą dabar mažai kas skaito, bet užtat visi žino Hari Poterį. Jo kino antrininkas Danielis Radcliffe'as Kirko filme vaidina berniuką Džeką. Tad saulėgražu užteks visiems.

Jūsų –

JONAS ŪBIS

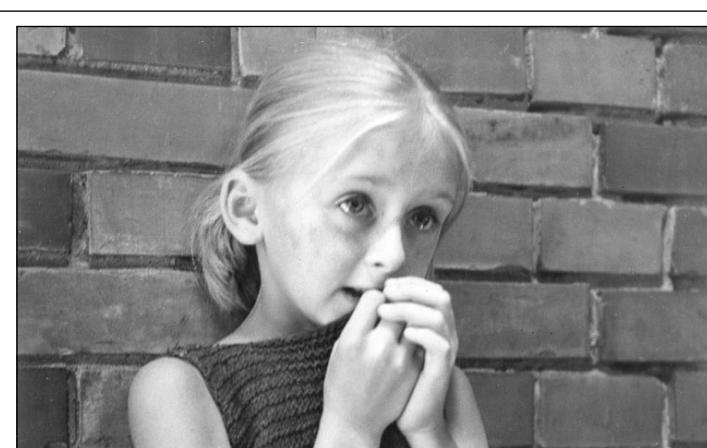
Anonsai

Lietuvių kino klasika „Karlsono kine“

Vasarį mėnesį „Karlsono kinas“ pristatys tris lietuvių kino klasiko Arūno Žebriūno filmus vaikams – „Gražuolė“, „Seklio Kalio nuotykiai“ ir „Paskutinė atostogų diena“. Šic filmai bus rodomi savaitgaliais „Skalvijos“ kino centre 15 val. Seansai skirti vaikams nuo 8 metų.

Pagal rusų rašytojo Jurijaus Nagibino apysaką surkarta „Paskutinė atostogų diena“ Tarptautiniame Lokarno kino festivalyje pelnė „Sildabrinį burių“ apdovanojimą, o garsiajame Kanų kino festivalyje – Didžiųjų prizų filmų vaikams ir jauniųjų kategorijoje. Poetinė drama pasakoja apie mergaitės Vikos, atostogaujančios prie jūros pas senelį žvejį, jausmų pasaulį. Mergaitė vienė, bet susidraugavusi su Romu patiki jam didžiausią savo paslaptį.

Filme „Gražuolė“ (1969) pertekiami mergaitės Ingos, gyvenančios

„Gražuolė“

su vieniša motina ir sugebėčios ją paguosti bei išsklaidyti niūrias minčias, išgyvenimai. Kiemo, kuriame mergaitė gyvena, vaikai žaidžia žaidimą – i rato vidurį atsistojušiam žemėliu nepalankias pastabas arba pagyrimus. Pastarųjų daugiausiai ir sulaukia Inga. Kas atsitiks, kai vienos berniukas pasakyks, kad iš tiesų ji negraži?

1976 m. sovietų televizijos užsakymu sukurtų „Seklio Kalio nuoty-

kių“ (pagal populiarą Astrid Lindgren knygą) pagrindinis herojus – narsus ir apskursus berniukas, padedantis policijai sučiupti gangstérius Einarą, Blyškų bei Šlykštūjį. Tai smagus nuotykių filmas, kuriamo gausus tikrų žygdarbių ir jau gerokai nuo filmo kūrimo laikų pasikeitusio Vilniaus vaizdų.

„SKALVIJOS“ INF.

Kronika

„Pasaka“ mokytojams ir dėstytojams

Vilniaus senamiestyje įsikūrės kino teatras „Pasaka“ vasarą skelbia mokytojų ir dėstytojų mėnesiu. Viša mėnesį „Pasakoje“ mokyklų mokytojai ir universitetų, kolegių ir kitų švietimo įstaigų dėstytojai gausu nuolaidą – bilietas jiems kainuos tik 10 litų.

Vasarį 4–15 d. kino teatras „Pasaka“ mokytojus ir dėstytojus kviečia pasižiūrėti naujausią Ango Lee filmą „Vudstokas“, pasakojant legendinio Vudstoko muzikos festivalio atsiradimo istoriją.

Vasarį 14–17 d. „Pasaka“ kartu su Prancūzų kultūros centro pristatytys keturis klasikinius prancūziskus filmus: Kanų „Auksinė palmės šakelė“ apdovanotą ir Catherine Deneuve išgarsinus Jacques'o Demy muziklą „Šerbuoro lietsargai“ („Les parapluis de Cherbourg“, 1964), Jeano Renoiro filmą „Prancūziskas kankanas“ („French cancan“, 1955),

Maxo Ophülslo šedevrą „Ponios X auskarai“ („Madame de...“, 1953) ir Naujosios bangos pradininko François Truffaut juostą „Šeimos židinys“ („Domicile conjugal“, 1970).

Vasarį 18–25 d. kino teatre vyks pirmasis filmų apie budizmą festivalis „Budos kine“, bus parodyti septyni filmai, pristatantys budismo vertėbes, istoriją ir plėtrą Vakaruose.

Mokytojai ir dėstytojai laukiama iš kituose filmuose. Tarp jų – Vilniaus tarptautinio kino festivalio „Kino pavasaris“ nugalėtojo titulą pelniusi bulgarų drama „Pasaulis yra didelis ir išsigelbėjimas slypi už kampo“, Keno Loacho drama „Be-laukiant Eriko“.

Nuolaidai dėstytojams ir mokytojams bus suteikta kasoje pateikus apie darbo vietę ir profesiją liudijanti pažymėjimą. Pirmą kartą konkretiniai profesijai mėnesį paskyręs kino teatras tikisi, kad šis sumanymas taps tradicija.

„PASAKOS“ INF.

Parodos	Pamėnkalnio galerija	Vilniaus kolegijos Dizaino ir technologijų fakulteto meno galerija	Kultūrų komunikacijų centras
VILNIUS	<i>Pamėnkalnio g. 1/13</i> Henriko Natalevičiaus tapyba	<i>Gerosios Vilties g. 19</i> Valentino Antanavičiaus paroda „Asamblažai“	<i>ČIKOVO DVARAS“ Rež. – J. Vaitkus</i> 11 d. 18 val. – T. Dorsto, U. Ehlerio „AŠ, FOJERBACHAS. Rež. – V. Masalskis
Nacionalinė dailės galerija	<i>Konstitucijos pr. 22</i> XX a. Lietuvos dailės ekspozicija	<i>„Artkor“ projekto erdvė</i> <i>Konarskio g. 37</i> iki 7 d. – paroda „Garsas/Artkor“	<i>12 d. 18 val. – D. Wassermano, J. Dariono, M. Leigh „ŽMOGUS IŠ LA MANČOS“.</i> Rež. – A. Večerskis
Vilniaus paveikslų galerija	<i>Didžioji g. 4</i> Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a.	Vilniaus rotušė <i>Didžioji g. 31</i> iki 13 d. – Sauliaus Kruopio paroda	<i>13 d. 18 val. – R. Cooney „MEILĖ PAGAL GRAFIKĄ“ Rež. – A. Večerskis</i> Herkaus galerija <i>Herkaus Manto g. 22</i> iki 12 d. – Sašos Petrovos autorinių lėlių kolekcija
Taikomosios dailės muziejus	Teatro, muzikos ir kino muziejus <i>Vilniaus g. 41</i> Vido Drėgovos autorinių kino plakatų paroda	KAUNAS M. Žilinsko dailės galerija <i>Nepriklausomybės a. 12</i> Lietuvos Respublikos plakatų, sukurtų 1918–1930 m., paroda	<i>5 d. 18 val. – P. Sūskindo „KONTRABOSAS“.</i> Rež. – V. Masalskis
Radvilių rūmai	Savicko paveikslų galerija <i>Trakų g. 7</i> Lino Cicėno tapyba	Viktoriaus Oranskio dovanotų dailės dirbinių paroda Japonų meno paroda „Japonija toli, Japonija arti“ iki 11 d. – danų grafikos paroda „Laiko spaudas“	<i>6, 10 d. 16 val. – E. Ashley „GAIDUKAS“.</i> Rež. – J. Smoriginas
Lietuvos nacionalinis muziejus	Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija <i>Vilniaus g. 39</i> iki 14 d. – „Meno istorija vaikų akimis“	Kauno paveikslų galerija <i>K. Donelaičio g. 16</i> Geriausio metų kūrinio rinkimų paroda	<i>7 d. d. 16 val. – F. Dostojevskio „NUOLANKIOJI“ Rež. – V. Masalskis</i> Klaipėdos apskrities viešoji I. Simonaitytės biblioteka <i>H. Manto g. 25</i> Paroda „Goethe's spalvų teorija“
Naujasis arsenatas	Senamiesčio menininkų dirbtuvė <i>Totorių g. 22</i> Paroda „Keturi elementai“	Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus <i>V. Putvininko g. 55</i> Budistinių ritininių piešinių paroda	<i>13 d. 16 val. – „ŠILKAS“ Rež. – B. Marčiukas</i> <i>14 d. 16 val. – S. Mrožeko „NAŠLĖS“.</i> Rež. – Raškys
Arsenalo g. 1	VGTU bibliotekos galerija „A“ <i>Saulėtekio al. 14</i> Aušrelės Ratkevičienės paroda „Portretai“	A. Žmuidzinavičiaus kūriniių ir rinkinių muziejus <i>V. Putvininko g. 64</i> iki 7 d. – Giedrės Gučaitės ir Jūragio Burkšaičio grafika	Vilniaus mažasis teatras 5 d. 18.30 – E. Albee „TRYS AUKŠTOS MOTERYS“. Rež. – R. Kudzmanaitė
Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija	Lietuvos technikos biblioteka <i>Šv. Ignoto g. 6</i> Lietuvos psychikos negalios žmonių bendrijos „Giedra“ paroda	Galerija „Meno parkas“ <i>Rotušės a. 27</i> Leono Strigos skulptūros paroda „Kelionė“	<i>6 d. 18.30 – M. Ivškevičiaus „MADAGASKARAS“. Rež. – R. Tuminas, A. Dapšys</i>
Lietuva carų valdžioje	Lietuvos medicinos biblioteka <i>Kaštonų g. 7</i> Eugenijos Pilypaitienės paroda „Lietaus lašais nulijo“	Maironio lietuvių literatūros muziejus <i>Rotušės a. 13</i> Lietuvių egzodo literatūros apžvalga „Išėjė sugrįžti“	<i>7 d. 12 val. – „MANO BATAI BUVO DU“.</i> Rež. – G. Latvėnaitė
Kryždirbystė	„Juškų Gallery“ <i>Barboros Radvilaitės g. 6 b</i> Jono Vaičio (1903–1963) tapybos paroda	„Antanui Baranauskui – 175“ „Neužmiršamas Vaižgantas“ (Juozui Tumui-Vaižgantui – 140) „Lekia dainos iš jaunos krūtinės“ (Liudui Girai – 125)	<i>9 d. 18.30 – B. Clarko „PALAUKIT, KIENO ČIA GYVENIMAS?“ Rež. – J. Vaitkus</i>
Paroda „Senasis Vilnius“	„Tulips & Roses“ <i>Gaono g. 10</i> Paroda „The Obstacle is Tautology“	„Mairiono sparno palytėta...“ (Danutei Lipčiūtei-Augienei – 95) „Nereikalingas žmogus?“ (Eduardui Mieželaičiui – 90) „Iš laiko etiudų“ (Daivos Molytės tapybos darbų paroda)	<i>10 d. 18.30 – A. Čechovo „VYŠNIŲ SODAS“.</i> Rež. – R. Tuminas
Zigfrido Jankausko sidabro kolekcijos paroda	Galerija „Actus magnus“ <i>Pilies g. 36–44</i> nuo 9 d. – Editos Suchockytės paroda	Fotografijos galerija <i>Vasario 16-osios g. 11</i> Foto grafo Povilo Karpačiaus 100-osioms gimimo metinėms skirta paroda	<i>11 d. 18 val. – A. Žebrausko „KITAS KAMPAS“</i>
Paroda „Mažesnieji broliai Lietuvoje“	„Galerija XX“ <i>Laisvės a. 7</i> Meninio stiklo paroda „R.e V.I. zi J. a“	PANEVĖŽYS Galerija „Meno parkas“ <i>Rotušės a. 27</i> Leono Strigos skulptūros paroda „Kelionė“	<i>12 d. 18.30 – „DIDYSIS ERICKAS MAŽAJAME TEATRE“</i>
iki 14 d. – paroda „Gyvenimas virš vandens: 10 metų Luokes ežero archeologiniams tyrimams“	Galerija „Tulips & Roses“ <i>Gaono g. 10</i> Paroda „The Obstacle is Tautology“	Maironio lietuvių literatūros muziejus <i>Rotušės a. 13</i> Lietuvių egzodo literatūros apžvalga „Išėjė sugrįžti“	Valstybinis jaunimo teatras 5 d. 18 val. – P. Vaičiūno „PATRIOTAI“.
iki 8 d. – „Tūkstantmečio Odisėja. Vienas vardas – Lietuva“	Galerija „Actus magnus“ <i>Pilies g. 36–44</i> nuo 9 d. – Editos Suchockytės paroda	„Antanui Baranauskui – 175“ „Neužmiršamas Vaižgantas“ (Juozui Tumui-Vaižgantui – 140) „Lekia dainos iš jaunos krūtinės“ (Liudui Girai – 125)	<i>Rež. – J. Vaitkus</i>
Senasis arsenatas	„Tulips & Roses“ <i>Gaono g. 10</i> Paroda „The Obstacle is Tautology“	„Mairiono sparno palytėta...“ (Danutei Lipčiūtei-Augienei – 95) „Nereikalingas žmogus?“ (Eduardui Mieželaičiui – 90) „Iš laiko etiudų“ (Daivos Molytės tapybos darbų paroda)	<i>6, 7 d. 12 val. – J. Erlicko „BILIETAS IŠ DANGAUS“. Rež. – D. Jokubauskaitė (Salė 99)</i>
Arsenalo g. 3	Galerija „Juškų Gallery“ <i>Barboros Radvilaitės g. 6 b</i> Jono Vaičio (1903–1963) tapybos paroda	Keramikos muziejus <i>Rotušės a. 15</i> Stiklo menininkės Brigitos Rodaitės paroda	<i>7 d. 18 val. – I. Menchellio „KAPINIŲ KLUBAS“. Rež. – A. Latėnas</i>
Kazio Varnelio namai-muziejus	Galerija „Tulips & Roses“ <i>Gaono g. 10</i> Paroda „The Obstacle is Tautology“	Kauno įvairių tautų kultūrų centras <i>Šv. Gertrūdos g. 58</i> Tatjanos ir Jono Kuzminų fotografijos	<i>10 d. 18 val. – „UŽISPYRĖLĖS TRAMDYMAS“ (pagal W. Shakespeare'o komediją). Rež. – C. Graužinis</i>
Didžioji g. 26	Galerija „Ottimo art gallery“ <i>Lukšio g. 32</i> Elvyros Katalinos Kriauciūnaitės, Nijolės Šaltenytės paroda „Vėduoklės ir moterys“	Galerija „101“ <i>Laisvės al. 53</i> Leono Strigos skulptūros paroda „Geras žmogus“	<i>11 d. 18 val. – P.E. Landi „STRIP MAN SHOW – VISKAS APIE VYRUS“. Rež. – P.E. Landi</i>
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija	Galerija „Darios“ galerija <i>Žirmūnų g. 70</i> Ingo Dambrauskienės tapyba	KLAIPĖDA Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšačio galerija <i>Liepų g. 33</i> Algirdo Kliševičiaus (1950–2008) kūrybos paroda „Tarp atėjimo ir išėjimo“	<i>12 d. 18 val. – N. Gogolio „LOŠÉJAI“. Rež. – M. Byčkovas</i>
Lankymas antradienį – šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 1644	Galerija „Znad Wilii“ <i>Išganytojo g. 2 / Bokšto g. 4</i> Kirilo Chlopovo (Baltarusija) paroda	Dailės parodų rūmai <i>Aukštajų g. 1 / Didžioji Vandens g. 2</i> iki 8 d. – Rūtos Eidukaitytės tapybos ir piešinių paroda „Linkėjimai iš Tailando“	<i>12–16 d. 19 val. – „Anties“ muzikinė utopija „ZUIKIS PLEIBOJUS“. Scen. aut. – A. Kaušėdas</i>
Bažnytinio paveldo muziejus	Galerija „Užupio meno inkubatorius <i>Užupio g. 2</i> iki 12 d. – Rūtos Eidukaitytės tapybos ir piešinių paroda „Linkėjimai iš Tailando“	Nacionalinis operos ir baletu teatras 5, 6, 7, 9, 10 d. 18.30 – PREMJERA!	Vilniaus teatras „Lelė“ 6 d. 12 val. – J. Mačiukevičiaus „BITĖ MAJA“. Rež. ir dail. – V. Mazūras
Šv. Mykolo g. 9	Galerija „Vartai“ <i>Vilniaus g. 39</i> „ARTscape“: Italija. Rā di Martino, Gianluca & Massimiliano De Serio, Ugnius Gelguda	W.A. Mozarto „FIGARO VEDYBOS“. Muzikinis vad. ir dir. – M. Staškus, rež. – E. Sagi (Ispanija), scenogr. dail. – D. Bianco (Ispanija), kost. dail. – R. Schusseheim (Argentina), šviesų dail. – E. Bravo (Ispanija), choros meno vad. – Č. Radžiūnas	<i>7 d. 12 val. – S. Siudikos „PRINCESĖ IR KIAULIAGANYS“. Rež. – A. Mikutis</i>
Bažnytinio paveldo muziejus	Galerija „Akademija“ <i>Pilies g. 44/2</i> iki 13 d. – Gedrius Jonačio paroda „Egipto dienoraštis be šventyklių ir piramidžių“	nuo 9 d. – Sauliaus Jankausko fotografijų paroda „Šiauliai“	<i>12 d. 19 val. – „GELŽIS IR SIDABRAS“ (pagal V. Šimkaus eiles). Insc. aut ir rež. – R. Kazlas</i>
Vilniaus dailės akademija. Dizaino inovacijų centras „Titanikas“	Galerija „Užupio meno inkubatorius <i>Užupio g. 2</i> iki 12 d. – Rūtos Eidukaitytės tapybos ir piešinių paroda „Linkėjimai iš Tailando“	Nacionalinis dramos teatras Didžioji salė	<i>Mažoji salė</i>
Maironio g. 3	Galerija „Dailininkų menė“ <i>Šeimininkų g. 23</i> Lietuvos tapytojų ir grafikų darbų paroda	5 d. 18 val. – J. Fosse „VIENĄ VASAROS DIENĄ“. Rež. – A. Vidžiūnas	<i>6 d. 14 val. – „RAUDONKEPURĖ“. Rež. ir dail. – V. Mazūras</i>
iki 13 d. – paroda „Nuo 1793 iki 2009“	Galerija „Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras <i>Naugarduko g. 10/2</i> „Išsigelbėjės Lietuvos žydų vaikai pasakoja apie Šoa“	6 d. 18 val. – R.W. Fassbinderio „JUODOJI NAŠLĖ (LAISVĖS KAINA)“. Rež. – Y. Ross (JAV)	<i>7 d. 14 val. – N. Indriūnaitės „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“ (pagal brolių Grimmų pasaką).</i>
Šv. Jono g. 11	„Vitražo manufaktūra“ <i>Stiklių g. 6</i> Violetos Laužonytės videoprojektas „Keturi mėlynai“	7 d. 12 val. – J. Dautartas „PELENĖ“	<i>Rež. – N. Indriūnaitė</i>
	Aukštajų g. 1 / Didžioji Vandens g. 2 iki 8 d. – baigiamoji projektu „Menas seniuosiuose Lietuvos dvaruose 2009“ paroda (A. Berdenkovas, N. Saukienė, J. Daniliauskas, A. Petrusis, M. Batiašviulis)	Rež. – J. Dautartas „PELENĖ“	„Menų spaustuvė“
	Fotomenininkų sajungos Klaipėdos skyriaus parodos „Archyvas“ viena iš ekspozicijų „Žmogus: aktas“	7 d. 18 val. – Molière'o „ŠYKŠTUOLIS“	5 d. 19 val. <i>Judojoje salėje</i> – akcija
	Baroti galerija <i>Aukštajų g. 3/3a</i> Lino Leono Katino tapybos paroda „69. Ir ačiū Dievui“	Rež. – I. Bučienė	„ŠIRDIES RIKSMAS“ ir performansas „PASMAUGTA IR NUŠAUTAS“

||
||
||

„Elijaus knyga“

Savaitės filmai

Daktaro Parnaso fantazariumas ****

Fantazuotojas Terry Gilliamas („Brazilija“, „Broliai Grimai“) pasakoja apie Parnasa (Christopher Plummer) ir jo neiprastą reginį, kuriam vykstant žiūrovai gali persikelti į magišką vaizduotės pasauly – antrają veidrodžio pusę. Keliaujanti Parnaso trupė suteikia galimybę peržengti prozoškos realybės ribas. Tačiau Parnaso burtai turi savo kainą – prieš daugelį amžių jis pasiraše sutartį su velniu, ponu Niku (Tom Waits). Netrukus šis atvyks pasiūmėti savo grobio – mylimos Parnaso dukters Valentinos. Ši nežino savo lemties ir įsimylė Toni (paskutinis, nebaigtas Heatho Ledgerio vaidmuo). Toni, kurio vizitus anapus tikrovės suvaidino Johnnhy Deppas, Colinas Farrelas ir Jude'as Law, Valentina bei viša trupė išsirengia į neįtikiną kelionę po Londoną. (D. Britanija, Kanada, Prancūzija, 2009). (Vilnius, Šiauliai)

Elijaus knyga ***

...2044-jeji. Po sunaikintą Ameriką keliauja Elijas (Denzel Washington) – vienišius ir laisvasis šauly. Jis turi paslaptiną knygą, kurioje yra žemės gyventojams išsaugoti būtinės žinios. Elijas patenka į miestelį, kurį valdo meras tironas Karnegis (Gary Oldman). Šis despotas nori ne tik valdyti žmones, bet ir igyti knygą. Elijas sutinka ir labai patraukliai merginą Solarą (Mila Kunis). Prasidėda dramatiška kova už žmonijos išsaugojimą... Mégstamą populiariosios kultūros temą – artėjančią apokalipsę – režisieriai Albertas ir Allenas Hughes'ai prismaigsto bibliinių motyvų, juuk neatsitiktinai pagrindinės Elijaus ginklas yra Biblia. Ateistai ir kitokie agnostikai, be abejo, neliks abejingi pagrindinį vaidmenį filme kuriančiam Denzelui Washingtonui. Vienas didžiausių nūdienos JAV aktorių „Elijaus knygoje“ kalba mažai, dažnai cituoja Bibliją, bet tai tik pabrėžia jo ypatingą charizmą (JAV, 2010). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Panevėžys)

Įsikūnijimas **

...Paralyžiuotas karys Džekas atvyksta į tolimą Pandoros planetą. Jis turi pakesi nužudyta brolių dyvyni, kuris dalyvavo moksliniame eksperimente. Dabar jo avatars – iš toli valdomas biologinis kūnas – turi bendrauti su vietiniu Pandoros gyventojais – didžiuolėmis į žmones panašiomis katėmis. Jie nori išsaugoti savo planetą nepaliestą, bet žemėčiai čia aptiko vertingų iškasenų, todėl nusprendė, kad Pandora būtina kolonizuoti. Visai netikėtai Džekas atsiduria kovos sūkuryje ir yra priverstas rinktis, kieno jis pusėje, – galingos, tobulai ginkluotos Žemės civilizacijos ar gamtą garbinančių ir nuo jos neatsiejamų Pandoros gyventojų. Jau po kelių rodymo savaičių pelningiausiu visų laiku filmu tapęs Jameso Camerono „Įsikūnijimas“ pirmeisiausia yra grandiozinis reginys – išpūdingas, įdomus, nutrinantis tradicinės animacijos ir realistinio pasakojimo ribas, ne-paprastai spalvingas ir didžiai kičinis, o dar lydimas neįtikinai lėkštos muzikos. Ekologines idėjas propaguojantis naivus (jei ne infantiliškas) siūžetas gal ir nebūtų toks svarbus, jei filmas nepretenduočia į ševedro ar naujo žodžio kino mene statusą. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Samas Worthingtonas, Zoe Saldana, Sigourney Weaver (JAV, 2009). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys)

Viskas ore! ****

Vienas dažniausiai (nors „Įsikūnijimo“, žinoma, nickas nepralenks) virose nominacijose šiemet minimų filmų sukurtas pagal Walterio Kirno romaną. Režisierius Jasonas Reitmanas („Džuno“) neapsiriko pagrindinį – atleidimų specialisto Rajano – vaidmenį patikėjės žavingajam George'ui Clooney. Rajanas atlieka už firmų vadovus darbą, kurio padaryti jie patys nesugeba, ir pasiūlo atleidžiamems žmonėms „keisti profesinę karjerą“. Daugiausia laiko jis praleidžia skraidydamas lėktuvais arba oro uostuose. Būti vienam Rajanui visai patinka. Bet „Viskas ore!“ nebūtų amerikiečių filmas, jei vieną dieną Rajano gyvenime neįvyktų lemtingas susitikimas ir jis neužsinorėtų keisti gyvenimo būdą. Ar taip įvyks? Taip pat vaidina Vera Farmiga, Jasonas Batemanas, Anna Kendrick, Melanie Lynskey (JAV, 2009). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Panevėžys)

***** – ševedras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorius – Linas Vildžiūnas

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Dailė – Monika Krikštopaitytė | Muzika – Kamilė Rupeikaitė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras – Rasa Vasinauskaitė

Stilius – Rita Markulienė | Dizainas – Jokūbas Jacobskis

Maketas – Vanda Čemerkaite | Finansininkė – Brigitė Misiuvičienė

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

5–11 d. – Linkėjimai iš Paryžiaus (JAV) – 12, 14.20, 16.30, 18.50, 21.15
Tai kur, po velniu, tie Morganai? (JAV) – 11.40, 14, 16.45, 19.20, 22 val.
5, 8–11 d. – Popiežė Joana (D. Britanija, Ispanija, Italija, Vokietija) – 14.40, 18, 21 val.; 6, 7 d. – 11.40, 14.40, 18, 21 val.
7 d. – G. Verdi „Simonas Bokanegra“.

Transliacijos iš Njujorko Metropoliteno operos įrašo kartojimas – 19.30

5–11 d. – Zero 2 (rež. E. Velyvis) – 11.20, 13.20, 15.20, 17.20, 19.35, 21.45
Princesė ir Varlius (JAV) – 11, 13.40, 16, 18.40, 21 val.

5, 8–11 d. – Įsikūnijimas (3D, JAV) – 11, 15.30, 20.10; 6, 7 d. – 11, 15.30

5–11 d. – Nasha Russia. Likimo kiaušai (Rusija) – 12.20, 14.40, 17, 19.10, 21.30

5, 8–11 d. – Viskas ore! (JAV) – 15.40,

18.30, 21.30; 6, 7 d. – 12.40, 15.40, 18.30,

21.30; 5, 8–11 d. – Elijaus knyga (JAV) – 15,

18.15, 20.45; 6 d. – 12, 18.15, 20.45; 7 d. –

12, 15, 18.15, 20.45; 5, 8–11 d. – Alvinas ir

burundukai 2 (JAV) – 14, 17 val.; 6, 7 d. –

11.20, 14, 17 val.; 5–11 d. – Tai sudėtinga

(JAV) – 17.15, 19.50; Šerlokas Holmsas

(Australija, D. Britanija, JAV) – 19.40; Daktaro

Parnaso fantazariumas (D. Britanija, Kanada,

Prancūzija) – 14.20

Forum Cinemas Akropolis

5–11 d. – Linkėjimai iš Paryžiaus (JAV) – 12.30, 15, 17.15, 19.30, 21.45; 5 d. – Tai kur, po velniu, tie Morganai? (JAV) – 13, 15.30,

18.15, 20.45; 6–11 d. – 10.30, 13, 15.30, 18.15,

20.45; 11 d. – Valentino diena (JAV) – 21.30

5, 8–11 d. – Nasha Russia. Likimo kiaušai (Rusija) – 14.30, 16.45, 19.15, 21.40;

6, 7 d. – 12.15, 14.30, 16.45, 19.15, 21.40

5 d. – Princesė ir Varlius (JAV) – 12.45, 15.15,

17.45, 20.30; 6–10 d. – 10.15, 12.45, 15.15,

17.45, 20.30; 11 d. – 10.15, 12.45, 15.15, 17.45,

20.30

5, 8–11 d. – Viskas ore! (JAV) – 13.30, 16.30,

19, 21.30; 6, 7 d. – 11, 13.30, 16.30, 19, 21.30

5, 8–11 d. – Tai sudėtinga (JAV) – 16, 18.30,

21 val.; 6, 7 d. – 13.15, 16, 18.30, 21 val.

5–11 d. – Įsikūnijimas (JAV) – 12, 15.45,

20 val.; 5, 8–11 d. – Alvinas ir burundukai 2 (JAV) – 13.45, 16.15; 6, 7 d. – 11.15, 13.45,

16.15; Elijaus knyga (JAV) – 18.45, 21.15

„Skalvijos“ kino centras

5 d. – Susipynę išgyvenimai (JAV, Vokietija) – 18.20; 8 d. – 18.50; 9 d. – 16.30; 11 d. – 19.10;

5 d. – Tarp dviejų mylimujų (JAV) – 20.40;

9 d. – 21.10; 11 d. – 21.15; 6 d. – Psichoanalitikas (JAV) – 20.20; 7 d. – 19 val.; 10 d. –

19.10

5 d. – Upė (rež. J. Gruodis, R. Gruodis) –

17.30

7 d. – Aukso karštligė (JAV) – 21 val.

Ciklas „Tikrovės alchemikai: dailininkė Milena Canonero“

6 d. – Marija Antuanetė (Japonija, Prancūzija, JAV) – 18 val.; 8 d. – 14.30 (seansas senoroms); 11 d. – 16.50; 7 d. – Cotton“

klubas (JAV) – 16.30; 9 d. – 18.30; 8 d. –

Krikštatevė III (JAV) – 21 val.; 10 d. – 21.10

Ciklas „Karlsono kinas“

6 d. – Lėlinės animacijos programa „Meškiukas ateina“ (Latvija) – 13 val.; 7 d. – Karsteino ir Gitės kino iššaigas (animac., Danija) –

13 val.; 6 d. – Gražuolė (rež. A. Žebriūnas) –

15 val.; 7 d. – Paskutinė atostogų diena (rež. A. Žebriūnas) – 15 val.

Forum Cinemas

5, 6 d. – Linkėjimai iš Paryžiaus (JAV) –

11.50, 14, 16.15, 18.40, 21.15, 23.30; 7–11 d. –

11.50, 14, 16.15, 18.40, 21.15; 5–11 d. – Tai

kur, po velniu, tie Morganai? (JAV) – 11.30,

14.15, 16.30, 19, 21.30; Popiežė Joana

(D. Britanija, Ispanija, Italija, Vokietija) –

15, 20.30; 10 d. – Valentino diena (JAV) –

18.10; 9 d. – Reikali Briugėje (D. Britanija,

Belgija) – 18 val.; 5 d. – Nasha Russia.

Likimo kiaušai (Rusija) – 14.45, 17.15,

19.30, 21.45, 23.45; 6 d. – 12.30, 14.45,

17.15, 19.30, 21.45; 8–11 d. – 14.45,

17.15, 19.30, 21.45; 5, 6 d. – Zero 2 (rež.

E. Velyvis) – 13.30, 19.45, 22, 23.59;

7–11 d. – 13.30, 19.45, 22 val.

5–11 d. – Įsikūnijimas (3D, JAV) – 10.10,

16 val.; 5–9, 11 d. – Viskas ore! (JAV) – 13.15,

15.45, 18.20, 21 val.; 10 d. – 13.15, 15.45,

21 val.; 5–11 d. – Princesė ir Varlius (JAV) –

10.30, 13, 15.30, 17.45; 5, 6 d. – Įsikūnijimas

(JAV) – 20, 23.15; 7–11 d. – 20 val.; 5, 8,

10, 11 d. – Elijaus knyga (JAV) – 18 val.;

10, 11 d. – Elijaus knyga (J